

Podajmo si roko

Mislimo, da se ne motimo, če napišemo, da se je v letošnjem velikem tednu marsikdo od nas spraveval, kakšen smisel pravzaprav ima obhajati Veliko noč, ko nedaleč od nas, pri nas in tudi v nas samih na široko vladata vzdušje in ozračje, ki sta neznanjsko daleč od krščanstva. To je namreč »veselo oznanilo«, ki ga Velika noč, praznik Kristusovega vstajenja, le potrjuje.

V širokih predelih Hrvaške in v Bosni ter Hercegovini se nasilje stopnjuje in dosega razsežnosti bratomornega klanja s posledicami, ki jih bodo čutili rodovi posredno in neposredno prizadetega ljudstva.

Pri nas smo med drugim priča pravemu pohujšanju, ko tudi iz vrst nekaterih kristjanov prihaja zahteva, naj se med obiskom Kristusovega namestnika na Zemlji, papeža Janeza Pavla II. ne sliši slovenska beseda na Velikem trgu v Trstu, češ da bi to pomenilo oskrumbo italijanstva tega mesta.

V sami naši slovenski zamejski skupnosti se žal pojavlja večja razdrobljenost, tako da je naša družba vedno bolj razcefrana in se v njej uveljavljajo silnice, ki krepijo odtujevalne in raznarodovalne procese.

Takih in podobnih ugotovitev je seveda na pretek, a ne bomo z njimi nadaljevali.

Ker pa smo ali vsaj hočemo biti razsodni in pametni, se zavedamo, kako prav praznik Velike noči nudi posamezniku in občestvu ali skupnosti priložnost, da gre globlje vase in se vpraša, ali ravna v skladu z lastno vestjo in v skladu z obče priznanimi moralnimi zakoni. V tem je tudi smisel obhajanja tega praznika.

V zvezi z nasiljem na Hrvaškem in v Bosni ter Hercegovini sami seveda ne moremo kdovekako pomagati, lahko pa se potrudimo, da dajemo zgled, kako se morejo pravično urediti odnosi med različnimi narodnimi ali verskimi skupinami.

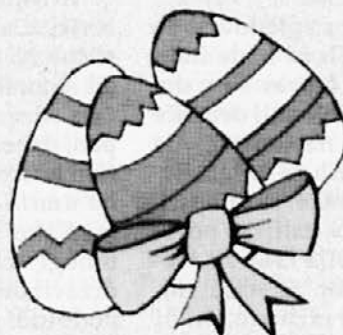
Glede pohujšanja, ki ga s svojimi protislovenskimi izpadi dajejo nekateri kristjani v Trstu, je naša dolžnost, da njihovo početje odločno in trajno obsojamo.

Letošnja Velika noč pa je po našem mnenju naravnost odlična priložnost za začetek korenitega preoblikovanja notranje in zunanje podobe naše zamejske slovenske skupnosti. Naredimo zlasti trden sklep, da bomo v sebi in naši družbi gojili »kričnega duha«. To pomeni, da si bomo prizadevali, da ne bomo površni in zaletavi, da bomo imeli smisel za dialog in za poslušanje sobesednika, da bomo odklanjali agresivno tekmovanje, ki ne gradi ničesar.

»Zavedajmo se – je pred dnevi dejal milanski nadškof, kardinal Martini – da danes potrebujemo pristnih in poštenih ljudi, ki si znajo stisniti roko in s tem vlivati v sobesednika upanje«.

Podajmo si tudi mi za letošnjo Veliko noč roko in zaupajmo drug drugemu! To je tudi naše iskreno voščilo vsem našim bralcem za velikonočne praznike.

DRAGO LEGIŠA

Sodelavcem, zvestim naročnikom,
bralcem in podpornikom
ter vsem Slovencem želi
vesele velikonočne praznike

NOVI LIST

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 19. aprila, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Pisanice«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Bonjour Triestesse ali kabaret podirajočih se dni«; 15.30 Krajevne stvarnosti; 17.00 Šport in glasba; 18.00 Lovren Marušič: »Škofjeloški pasijon«.

■ PONEDELJEK, 20. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Velikonočne pesmi. Zbor Consortium musicum iz Ljubljane; 10.00 Mladinski oder: »Sanja — polna glava spanja«; 11.35 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Nikoli ni prepozno za učenje; 12.40 Naši zbori. Mešani zbor Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek; 15.30 Strmeče uho; 16.00 Mi in glasba; 17.10 Živeti je naša usoda; 17.30 Mladi val.

■ TOREK, 21. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Alpe Jadran; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Nepoznane odrske sanje; 12.40 Naši zbori. Moški zbor Fran Venturini od Domja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dopisnice z najbližnjega vzhoda; 17.40 Mladi val.

■ SREDA, 22. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Male neznane države; 12.40 Naši zbori. Mešani zbor Primorec-Tabor iz Trebč in Opčin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Simboli in še kaj; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Literarne podobe: Glasovi iz Sibirije; 17.40 Mladi val.

■ ČETRTEK, 23. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopisnice z najbližnjega vzhoda; 9.35 Dvajset minut z...; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Moji prijatelji za boljši svet; 12.40 Naši zbori. Moški zbor Vasilij Mirk s Proseka in Kontovela; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Spoznajmo Slovenijo; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja; 17.50 Mladi val.

■ PETEK, 24. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 9.00 »Bonjour Triestesse ali kabaret podirajočih se dni«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Šaljivo — resno; 12.40 Naši zbori. Mešani zbor Milan Pertot iz Barkovelj; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Barvni ringaraja«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 O poeziji 80. let; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 17.40 Mladi val.

■ SOBOTA, 25. aprila, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kulturni dogodki; 9.30 Zapisi o literaturi; 10.00 Mladinski oder: »Otroci, otroci vsega sveta«; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Oddaja iz Reziej; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 16.00 Mi in glasba; 16.45 Petindvajset minut z...; 18.00 Alojzij Remec: »Užitkarji.«; 18.30 Orkestralna glasba

Moremo stopiti skupaj, ko gre za ureditev naših osnovnih problemov?

Kaže, da bodo parlamentarne volitve z dne 5. in 6. aprila 1992 šle v italijanske anale kot prelomne. Čeprav je štirim strankam dosedanje vladne večine uspelo (za las) ohraniti večino sedežev v parlamentu, so premiki glasov dejansko porušili dosedanja politična ravnovesja v državi. Kakšna bodo nova, je za sedaj še odprto vprašanje, gotovo pa se bo ošibila hegemonija, ki jo je doslej izvajala Krščanska demokracija, med drugim tudi zato, ker je demokratična nezanesljivost bivše KPI dejansko onemogočala alternativo.

Kaj pa Slovenci? So zadnje volitve prinesle tudi nam kako bistveno novost? Na prvi pogled bi človek rekel, da je vse po starem. Ssk, ki je v tej volilni preizkušnji sklenila volilno zavezništvo z listo Federalizem, je v primerjavi s prejšnjimi parlamentarnimi volitvami sicer pridobila nekaj glasov, a nikakor ni šlo za bistven premik. Po drugi strani, če je res, da ni bil potrjen senator Stojan Spetič, ki je tokrat kandidiral na listi SKP, je bil v senat zdaj izvoljen Darko Bratina, in sicer kot kandidat druge veje bivše KPI, to je DSL. Še bi lahko navajali, kako je vse po starem ali vsaj staremu podobno, toda prav ob izvolitvi Bratine bi lahko tudi zapazili, da

je do nekaterih novosti vendarle prišlo. Zabeležiti je namreč treba dejstvo, da je bil senator slovenske narodnosti tokrat izvoljen z večinoma italijanskimi glasovi, pa tudi, da Spetič ni bil potrjen tudi in predvsem zato, ker je razpadla KPI in se je z njo povečala strankarska razpršenost slovenskih glasov.

Prav ob pojavu razprševanja slovenskih glasov se velja nekoliko dlje pomuditi. Pojav seveda ni nov, toda ugotoviti je mogoče, da se s časom večja in dobiva nove oblike. Poleg Ssk, DSL in SKP so Slovenci v zadnji volilni preizkušnji bolj ali manj številno podprli zelene, s katerimi so nastopali nekateri slovenski kandidati, pa tudi PSI in KD, ki nista predstavili slovenskih kandidatov, in celo Severno ligo. Skratka, slovenski volilni zbor se očitno obnaša vse bolj podobno italijanskemu, pri čemer pušča vse bolj v nemar svoje specifične probleme in potrebe, tako da bi lahko govorili o širjenju politične asimilacije.

Ti procesi so razumljivi. Očitno slovenski ljudje čutijo potrebo, da se politično opredeljujejo kot italijanski državljani. Seveda pa bi bilo prav, da bi se ob tem mogli tudi kot pripadniki slovenske manjšine. Prav zato je Ssk postavila posebno

v tej volilni kampanji odločno v ospredje zahtevo po zajamčenem predstavnosti Slovencev v izvoljenih telesih, kakršnega že imajo Italijani v Sloveniji in na Hrvaškem ter druge manjšine v Evropi.

Seveda pa se postavlja tudi vprašanje, kaj storiti, dokler Slovenci v Italiji nimamo teh možnosti. Ssk je na zadnjih parlamentarnih volitvah predlagala, da bi se Slovenci najprej dogovorili za skupne kandidate, potem pa tudi za liste, na katerih bi ti kandidati kandidirali. To v zavesti, da Slovenci ne bomo dosegli kolikor toliko zadovoljive ureditve temeljnih problemov lastnega obstoja in razvoja, če ne bomo pokazali za to odločne volje, če ne bomo zadržali svojih sil. Predlog o skupnih

Ali smo Slovenci glasovali - Evropi naproti?

Letošnje je v resnici volilno leto. Malo pred parlamentarnimi volitvami v Italiji so glasovali v sosednji Franciji, zatem pa v Veliki Britaniji, delno pa še v večjih nemških deželah (da se omejimo le na zahodno Evropo, politično Evropo EGS). Povsod smo opazili sicer različne rezultate, vendar z nekaterimi skupnimi potezami. V Franciji je na splošno napredovala desnica z izgubo levice. V Veliki Britaniji so ponovno zmagali konservativci, torej spet desničarska sredina. V nemških deželah je na žalost marsikje napredovala novonacistična stranka.

Če izvzamemo morda slednje in francoski Front National bi lahko rekli, da je na splošno prišlo v zahodni Evropi do uveljavitve desnosredinskih sil, vsekakor pa demokratičnih sil evropske politične arene.

Ne bomo se tu zgledovali po evropskih merilih za izide italijanskih volitev, čeprav so v določeni meri vsaj tako ali drugače povezane glede na dejstvo, da gre v vseh primerih za dežele Evropske gospodarske skupnosti. Nedavne volitve v Italiji so povedale svoje. To velja tako za vse državne izide kot za naše slovenske zamejske razmere. Tu bi se radi le za hip pomudili ob nekaterih aspektih slovenskega gla-

su 5. in 6. aprila. Med Slovenci v naši deželi je vsekakor zanimiva volilna analiza, ki jo sicer prepuščamo drugim. Zanima nas le vprašanje, kako so na splošno slovenski volivci glasovali. Znanje, da je vsa poveljna leta — zlasti na Tržaškem — prednjačila levica s podporo italijanski predvsem komunistični partiji. Je to še vidno? Po lanskem razkolu na dve novi stranki (Occhetova, večinska in Cossuttova, manjšinska) je to morda težje zaznati. Vsekakor pa je tudi sedaj prišlo do izvolitve slovenskega senatorja na listi DSL (na Goriškem), medtem ko na Tržaškem (tradicionalni trdnjavi) tega ni. Vseeno pa kaže, da je število glasov za te stranke v slovenskih občinah oz. pri slovenskih volivcih — čeprav z določenimi padci — ostalo.

Evropa je v bistvu rekla »ne« levici, zlasti (nekdanji) komunistični. Ni več pojmljivo podpirati sil in znakov, ki se sklicujejo na marksizem. Karl Marx je pokopan, danes pa je dobrih 100 let po fizični smrti svojega ustanovitelja umrla tudi njegova ideologija. Kako dolgo bodo pa še premnogi zamejski Slovenci — državljani politične Evrope — podpirali stranke in znake, ki so danes povsem preživeli?!

a.b.

Prihodnja številka Novoga lista bo izšla v četrtek, 30. aprila
Uprava

kandidatih je med slovenskimi ljudmi nadel na dober odziv, pa tudi v vrhovih političnih komponent naše skupnosti je izzval zanimanje. Skorajšnje upravne volitve na Tržaškem bodo nudile novo priložnost za preverjanje, ali smo Slovenci zmožni stopiti skupaj, ko gre za ureditev naših osnovnih problemov.

Martin Breclj

Te dni poteka 50 let, odkar so nacisti izselili iz Koroške skoraj tisoč slovenskih družin. Odpeljali so jih v notranjost Reicha, na njihove domove pa so se povečini naselili optanti iz Kanalske doline. Izseljenci so se lahko vrnili domov po vojni, a so stale velike težave, ker jih je zasedbena zavezniška oblast hotela vrniti v kraj, od koder so prišli. Le odločnemu nastopu dr. Joška Tischlerja se je treba zahvaliti, da se je zadeva uredila in so izseljenci mogli na svoje domove, ki so bili seveda povečini opuščeni.

»Videl sem, kako je Bosna vedno bolj krvavela«

Če v Bosni ni bilo miru za bajram, najpomembnejši muslimanski praznik, bo orožje utihnilo vsaj za Veliko noč, ki jo istočasno praznujejo tako katoličani kot pravoslavci? Ostaja le upanje, da bo končno prevladal razum, da bodo uresničene točke cvetnodeljskega sporazuma med muslimani, Srbi in Hrvati. Toda kršitve premirja, ki so se pričele nekaj minut po vstopu v veljavo, ne vzbujajo optimizma. Na Hrvaškem so oklicali kar 13 prekinitve ognja, boji pa niso prenehali, tudi zdaj, ko je dopotoval že večji del mirovnih sil Združenih narodov.

Bosna je zakrvavela ob koncu ramazana, enomesečnega islamskega posta, ko so v Italiji potekali zadnji dnevi predvolilne kampanje. S televizijskim snemalcem Sašo Oto in tehnikom Robertom Naturalom smo se preko Madžarske prebili do Beograda, kjer so nam odsvetovali nadaljevanje poti proti Sarajevu, na Avto-moto zvezi pa so nam povedali, da je edina prevozna pot za

Takšni prizori so v Bosni na žalost vse prepogosti

(foto S. Ota)

Srbi so že organizirali lastno teritorialno obrambo, ki naj bi priskočila na pomoč policiji in zvezni vojski. To nam potrdijo tudi na policijski postaji v Palah, tik pod Jahorino, kjer so bile pred osmimi leti tekme zimskih olimpijskih iger in kjer si je Paoletta Magoni prismočala v slalomu olimpijski naslov. »Prisilili so nas, da se branimo, da se sami organiziramo, hočemo mir, hočemo pa tudi biti gospodarji na svoji zemlji in nočemo živeti v muslimanski fundamentalistični republiki«, pravi načelnik policijske postaje Malko Koroman.

Na vrhu trdnjave je muslimanska straža.

»Sem pripadnik patriotske lige, v kateri sodelujejo Bosanci ne glede na narodnost in vero, Bosanci, ki hočemo živeti v lastni skupni republiki. Nihče nas ne bo delil v kantone, nam preprečeval, da bi skupno praznovali bajram in Božič«, vehementno zatrjuje stražnik in nas v isti sapi opozori, naj ne dvigamo preveč glav nad obzidjem, češ da srbski ostrostrelci streljajo na vse, kar se premika.

»Sem optimist, v Bosni in Hercegovini ne bo vojne. Res je, da se položaj slabša, toda vojne ne bo«, zatrjuje novi voditelj Hrvatov, Brkić.

V petek, 3. aprila, se je ob 19.21 končal ramazan. S kamero čakamo, da bo muezin z vrha minareta Gazi Husrevbegove džamije naznanil pričetek bajrama, tridnevnega slavlja. Toda kamera se ne sproži, okvare ni moč popraviti. Drugo jutro se bomo po isti poti skušali vrniti.

Skozi vso noč je bilo slišati v sobah hotela Holiday inn streljanje, tolažili smo se, da gre za šenluk, tradicionalno streljanje ob verskem prazniku. Toda ko se je pričelo daniti, je bilo med rafali slišati tudi mnogo bolj zamolklo bobnenje težkega orožja. Anticipirali smo odhod, ali bolje rečeno

beg. Preko prvih dveh srbskih pregrad je šlo zlahka, saj so nas poznali še od prejšnjih dni in nam ponujali rakijo. Pri tretji se je zadržalo, toda ko smo izstopili in dovolili, da so pregledali ves avtomobil, smo lahko pot nadaljevali. Zdaj na cestnih zaporah ni

so bili več uniformirani ljudje, pač pa civilisti, nekajkrat zamaskirani. Ko so nas petič, ali šestič zadržali, smo verjetno prepočasi izstopili iz avtomobila. To je razburilo stražarja, ki je s puškinim koptom udaril v zadnjo avtomobilsko šipo in jo razbil. Pri naslednjih pregledih smo bili hitrejši.

Oddahnili smo si šele pri Zvorniku, ko smo med zadnjimi prevozili most čez Drino in prišli na srbsko stran. Vojaški specialisti so že pričeli z miniranjem mosta.

Zloglasni poveljnik »Belih orlov«, skrajno desničarskih srbskih edinic, Arkan, je dokončal klanje muslimanov v Bijeljini in se pomikal proti Zvorniku.

Na kupreški planoti pa se je pričela bitka med hrvaškimi desničarskimi prostovoljci in zvezno vojsko, ki je prihitela na pomoč srbskemu prebivalstvu, medtem ko se v pokol muslimanov v Bijeljini ni vmešala.

V Sarajevu pa so se pričele poulične bitke v pričakovanju luksemburškega zasedanja dvanajsterice, ki je imela na sporedu priznanje Bosne in Hercegovine.

Bosna je vedno bolj krvavela.

SAŠA RUDOLF

Sarajevo mimo Šabca, Zvornika, Nové Kasabe in Vlasenice. Do Drine, ki ločuje Srbijo od Bosne in Hercegovine, ni bilo problemov, pa tudi gostejšega prometa ni bilo, razen dolgih kolon vojaških vozil. Na mostu pri Zvorniku je bilo treba pokazati potne liste, čeprav tedaj Bosna in Hercegovina še ni bila uradno priznana. Cesta je prazna, prav tako restavracije in gostilnice ob umetnem Zvorniškem jezeru. Po Vlasenici se cesta pričinja krepko vzpenjati. Kljub ostrim ovinkom se nam posreči prehiteti tovornjak, edinega na razdalji preko 200 kilometrov. Na vrhu nas čaka policijska zavora. Na prvi pogled se policisti v ničemer ne razlikujejo, pri natančnejši presoji pa zapazimo na kapah nov znak, srbsko zastavo. V Romaniji smo, kjer ima Srbska demokratska stranka največ in najbolj zagrizene pristaše. Ko se dolina reke Miljacke nekoliko odpre in zagledamo turški predel Sarajeva s trdnjavo, nas znova ustavi srbska policija, nekaj sto metrov kasneje pa bosanska.

V pričakovanju 6. aprila in mednarodnega priznanja, je tudi v Sarajevu ozračje vedno bolj napeto. Slovito Baščaršijo, starodavni turški predel mesta, zapirajo ob 22. uri, da vinjeni gostje ne bi povzročali dodatnih incidentov. Toda ukrepi županstva ne zadoštujejo, incidenti so na dnevnem redu in se zaostrojujejo, saj je večina prebivalcev oborožena.

Slovenija v znamenju nezaupnic vladi

Lojze Peterle, predsednik slovenske vlade, je doživel že drugo glasovanje t.i. »konstruktivne nezaupnice« njegovi vladi. Zadnji izzivalec za mesto prvega moža v vladi je bil notranji minister in predsednik Demokratske stranke Igor Bavčar. Kmalu se obeta tretje glasovanje o novem mandatarju. Tokrat bo poskušal srečo predsednik Liberalnodemokratske stranke dr. Janez Drnovšek.

Institut »konstruktivne nezaupnice« je prišel v slovensko ustavo po nemškem zgledu. Prispeval naj bi k večji stabilnosti vlade. Dejansko vlado je moč vreči le s »protivladno«, to je z mandatarjem, ki uživa dovolj podpore, da lahko sestavi novo

pripravila privatizacijski zakon, ki bi bil bolj v prid direktorskega lobija, kot je sedanjí vladni predlog. Slovenska levica se namreč dobro zaveda, da bo prihodnji slovenski parlament, v katerem ne bo več notoričnega zbora združenega dela kot neprikritega direktorskega lobija, veliko manj dovzeten za interese tega kroga.

Kar zadeva volilni zakon, je problem podoben. Slovenska levica si največ obeta od volitev po proporcionalnem sistemu. V Sloveniji je množica majhnih strank, ki so si večkrat nadele imena podobna imenom strank nekdanjega Demosa, po pravilu pa so politično povsem nasprotnega profila. Očitno je, da levica računa na veliko število neopredeljenih volivcev, ki ne bodo želeli voliti niti strank komunističnega izvora, niti bivšega Demosa. Ti naj bi se odločali za razne socialdemokracije, delavske, nacionalne, domovinske, zelene stranke itd., nevedoč, da se v resnici odločajo za stranko zakamufliranega komunističnega izvora. Od skupnega seštevka velikih in malih levih strank pa si levica obeta volilno zmago. Poleg tega bi to imelo za posledico, da bi bodočo vlado bilo mogoče sestaviti samo z dokaj pisano koalicijo, to pa vselej omogoča ustvarjanje vladnih kriz in dejanskega brezvladja, kakršno je sedaj v Sloveniji.

Čistega večinskega sistema ne podpira nobena stranka, saj se nobena ne približuje absolutni večini. Vse več pa je strank, ki se zavzemajo za kombiniran sistem, po katerem bi polovico poslancev državnega zbora volili po proporcionalnem sistemu, polovico pa po večinskem.

JANEZ VUK

vlado. Na ta način naj bi se odpravljala sicer možna obdobja brezvladja. Namen je vsekakor bil dober, toda očitno postaja, da tam, kjer ni dejanske politične stabilnosti, tudi dobri nameni ne pomagajo.

Ob vsem tem vročičnem dogajanju v slovenski politiki se seveda samo po sebi postavlja vprašanje, kdo in čemu poskuša vreči Peterletovo vlado za vsako ceno in to v času, ko se Slovenija že pripravlja na nove volitve, ki bodo presekale sedanji politični Gordijski voz. Odgovor je moč iskati v dveh smereh; od strmoglavljenja Peterletove vlade si t.i. slovenska levica obeta sprejem takšnega zakona o privatizaciji in takšnega volilnega zakona, ki bo najbolj njej v prid.

Če bi Peterle padel, bi nova vlada, ki bi vsekakor bila bolj levo od Peterletove,

Po državnozbornih volitvah v Italiji

Pričakovati je več pomembnih novosti

V Veliki Britaniji so bile državnozbornske volitve nekaj dni za italijanskimi, a v Londonu že imajo novo vlado, ki jo spet vodi konservativec John Major. Njegova stranka si je namreč proti napovedim in pričakovanju zagotovila absolutno večino v novem parlamentu, četudi je v primerjavi s prejšnjimi političnimi volitvami izgubila več poslancev.

V Londonu se krize vlade rešujejo v nekaj dneh, kar je posledica daljše demokratične tradicije in zlasti volilne zakonodaje. Ta s tako imenovanim uninominalnim sistemom onemogoča razpršitev glasov in s tem tudi nastanek večjega števila manjših političnih strank in skupin. Zato je sestava nove vlade po volitvah mnogo bolj enostavna kot na primer v Italiji.

Italijanski parlament, ki je bil izvoljen 6. aprila, se bo sestal na prvi seji v četrtek, 23. t.m. Na dnevnem redu bo naj-

DRAGO LEGIŠA

prej izvolitev predsednikov obeh zakonodajnih zbornic in njihovih sodelavcev.

Javnost seveda zdaj še najbolj zanima, kako bodo rešili veliko neznanko, ki jo predstavlja nova vlada. Tradicionalne stranke so na volitvah občutno nazadovale, kar je opazno zlasti pri Kršč. demokraciji, ki je v primerjavi s prejšnjimi političnimi volitvami nazadovala za kakih šest odstotkov glasov in prvič v povojni zgodovini zdrknila pod raven 30 odstotkov. Ostala pa je kljub temu daleč najmočnejša stranka v državi. Njen tajnik Forlani je napovedal odstop, vendar ga strankin vsedrjavni svet, kot vse kaže, odločno odklanja. Kršč. demokracija bi na papirju lahko obnovila dosedanje štirištrankarsko zavezništvo, saj ima to v parlamentu absolutno večino.

Proti takšni rešitvi pa so mnogi strankini prvaki, a tudi nekdanji krščanskodemokratski zavezniki (socialisti, socialdemokrati, liberalci). Zanimovo je, da običajno tako zgovorni socialistični tajnik Craxi zdaj previdno molči in za njegovo stranko nastopajo drugi vodilni možje. Še najbolj jasen je pravosodni minister Martel-

li, ki se zavzema za sklenitev širokega zavezništva, v katerem bi bili vsi štirje dosedanje vladni partnerji ter PDS (Stranka demokratične leve), to je večinska veja nekdanje KPI. To zavezništvo bi moralo predvsem poskrbeti za korenito reformo volilnega zakona in za izvedbo jasnega kratkoročnega gospodarskega programa, zlasti v zvezi z obveznostmi, ki jih bo Italija imela v novi Evropski skupnosti. Po odobritvi nove volilne zakonodaje, ki naj odpravi predvsem sedanji proporcionalni volilni sistem, bi se zavezništvo razšlo, združena levica pa bi na volitvah, ki bi bile razpisane, nastopila kot alternativna sila Kršč. demokraciji.

Minister Martelli, kot vse kaže, ne daje prevelike važnosti pojavu lig, zlasti Lige s severa (Lega Nord), ki ima v novem parlamentu kakih 80 poslancev in senatorjev ter je četrta najmočnejša politična sila v državi. Minister je verjetno prepričan, da gre za izrazito protestniška gibanja, ki se bodo postopno razšla, ker bi njihove programe začele izvajati prenovljene tradicionalne stranke, oziroma vlada, ki bo njihov izraz. Problem federalizma pa naj bi se dejansko rešil tako, da bi se priznale večje pristojnosti deželam.

Na začetku letošnjega julija bo potekel sedemletni mandat predsedniku republike Cossigi. Ta je v teh dneh zelo aktiven in je opravil vrsto posvetov s predstavniki domala vseh strank. Predmet njegovega zanimanja je seveda problem imenovanja mandatarja za sestavo nove vlade, kar sodi med njegove glavne naloge. Komu bo predsednik republike poveril naloge za sestavo nove vlade? Bo sploh poskrbel za imenovanje? Takšna vprašanja si postavljajo opazovalci italijanskega političnega življenja, pri čemer nekateri celo napovedujejo Cossigin odstop pred julijem, kot med drugimi zahteva tajnik PDS Occhetto, ki se, kot pravijo, pripravlja na vstop v že omenjeno široko večinsko zavezništvo z neposrednim sodelovanjem svojih ministrov v osrednji vladi.

Po državnozbornih volitvah, ki so povzročile pravi potres v italijanskem političnem življenju, je torej pričakovati več pomembnih novosti.

Pogovor s predsednikom A. Nanutom

Zakaj Slovensko gospodarsko združenje v Gorici

Pred približno dvema tednoma so v Gorici ustanovili Slovensko gospodarsko združenje. Gre v bistvu za nadaljevanje delovanja dosedanjega goriškega pokrajinskega odbora Slovenskega deželnega gospodarskega združenja s sedežem v Trstu, vendar je nova organizacija popolnoma samostojna. Njen predsednik je Anton Nanut, nekdanji deželni podpredsednik, tajnik je Hadrijan Corsi, blagajnik pa Bogdan Butkovič.

Anton Nanut

Zakaj je pravzaprav prišlo do »osamosvojitve« nekdanje goriške sekcije?

Do odcepitve je prišlo v glavnem iz upravnih razlogov. Gospodarsko združenje ima dva statuta. Združenje samo nima pridobitniških namenov; v glavnem združuje člane, jim skuša pomagati in podpira razne gospodarske pobude. Ob združenju je družba Servis, ki nudi vsakovrstne usluge raznim strankam; in prav Servis je bilo treba preurediti predvsem iz notranjih admini-

Goriški Servis, ki bo v kratkem tudi formalno ustanovljen, bo deloval kot družba z omejeno zavezo. Poleg običajnih storitev za člane bo nudil vsakomur vsakovrstne administrativne usluge. Predvsem bomo lahko odigrali pomembno vlogo npr. pri ustanavljanju mešanih slovensko-italijanskih podjetij. Pred kratkim smo odprli nov sedež v ul. Roma, sredi Gorice, in smo na ta način pridobili precej novih članov. Združenje je že navezalo številne stike z različnimi državami, naj navedem le obisk beloruskega ministrskega namestnika v goriški trgovinski zbornici. Skušamo vzpostavljati gospodarsko sodelovanje s širokim krogom držav, zato da bi se pač gospodarski promet takal tudi preko Gorice.«

Ali ste tudi sami občutili gospodarsko krizo v Sloveniji in na Hrvaškem?

Od začetka vojne v Sloveniji se je začela kriza tudi pri nas, predvsem v zunanjetrgovinskem sektorju in v mali trgovini na sploh. Nekatera podjetja, ki so trgovala izključno s Slovenijo in Hrvaško, so bila najbolj prizadeta, ostala pa so se kar dobro ohranila in sedaj tudi dobro uspevajo. Mislim, da zaenkrat ne bo velikih sprememb, moramo pa napeti vse sile, da bomo naše člane usmerili na pravo pot. Zadnje čase se sicer vsedrjavni trend le nekoliko izboljšuje in vse kaže, da se gospodarstvo le nekoliko premika na bolje. Treba pa je iskati različne možnosti in predvsem specializacijo.

Kaj menite o gospodarskem delovanju v Sloveniji? Ali se bo naša matica kmalu izvlekla iz krize?

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Aleksij Pregarc
ČRNI GALEBI
Režija Jože Babič

V petek, 17. aprila,
ob 16.00 - Abonma RED I
v ponedeljek, 20. aprila,
ob 16.00 - Abonma RED G
v torek, 21. aprila,
ob 16.00 - Abonma RED H
v petek, 24. aprila,
ob 20.30 - Abonma RED F

strativnih razlogov. Servis mora seveda imeti lastnika, zato je bilo potrebno najprej ustanoviti novo združenje. Po nastanku goriškega združenja ni več deželnega vodstva in predsedstva, smo pa dogovorjeni s tržaško sekcijo za skupno nastopanje in sodelovanje.«

Ustanovitev samostojnega združenja terja prav gotovo znatna bremena, najbrž pa so z njim povezane tudi nekatere prednosti...

Trenutno je v Sloveniji veliko mešanih družb, prav Slovenija postaja neke vrste gospodarsko stičišče. Številni italijanski podjetniki in trgovci zahajajo v Ljubljano. Prav zaradi tega smo mi nekoliko odstranjeni. Seveda moramo to upoštevati in prilagoditi načrte, predvsem z večjo specializacijo, skušati pa moramo tudi prodreti preko Slovenije. Nekateri slovenske zbornice so nas že zaprosile, da bi bili neke vrste posredniki v Italiji.«

(Dar)

Pogovor s slovenskim poslancem Brunom Podveršičem

Pred kratkim smo na njegovem domu v Gradnem v Goriških Brdih obiskali poslanca v slovenskem parlamentu Bruna Podveršiča. Doma je sicer iz Števerjana, njegov oče pa je nekdanji dolgoletni števerjanski župan Herme-negild Podveršič, eden od ustanoviteljev tamkajšnje Kmečko-delavske zveze, ki se je kasneje preoblikovala v sekcijo Slovenske skupnosti. Naš intervjuvanec Bruno Podveršič živi v Gradnem od priključitve leta 1947, v javno življenje pa je posegel že v mladosti, saj je bil med vojno partizanski učitelj v Števerjanu, Višnjeviku in Golem Brdu. Leta 1946 je maturiral na slovenski klasični gimnaziji v Gorici, do leta 1955 pa je opravljal učiteljsko službo. Kasneje je bil uslužbenec na občini Dobrovo, po njeni ukinitvi je bil zaposlen na tamkajšnjem Krajevnem uradu. Delal je tudi na Stanovanjskem podjetju v Novi Gorici, od upokojitve dalje pa se ukvarja s kmetijstvom na domači kmetiji. Obisk na njegovem domu v Gradnem je resnično nekaj posebnega, saj je domačija kljub novim časom ohranila pridih starožitnosti, v brajdi v neposredni bližini pa v sončnem zavetju, odkoder se v jasnem vremenu vidi na obzorju celo zvonik oglejske stolnice, lahko občudujemo vinograd, kjer g. Podveršič prideluje odlično vino, poleg tega pa goji tudi oljke. Vas Grad-g. Podveršič prideluje odlično vino, poleg tega pa goji tudi oljke. Vas Grad-g. no je tudi sicer vredna pozornosti, saj si v župnijski cerkvi moremo ogledati freske, ki jih je med drugo svetovno vojno naslikal Lojze Spacal, križev pot pa je delo slikarja Zorana Mušiča. Lepota narave v Gradnem, značilnosti in znamenitosti Brd, Podveršičevo javno delovanje, vse to so izhodišča, ki naravnost napeljujejo v pogovor z našim intervjuvancem.

Bruno Podveršič

Trenutno ste član Zbora občin slovenskega parlamenta, kamor ste bili izvoljeni pred dvema letoma na prvih povojnih svobodnih demokratičnih volitvah v Sloveniji, in sicer v volilni enoti, ki je obsegala podeželje novogoriške občine. Nastopili ste kot član Slovenske kmečke zveze na listi Demosa. Kaj vas je pravzaprav zaneslo v politiko?

Že ob njeni ustanovitvi leta 1988 sem se včlanil v Slovensko kmečko zvezo, septembra istega leta pa smo ustanovili njeno podružnico tudi za Goriška Brda. Ko je prišel čas za volitve, so prijatelji predlagali, da bi sprejel kandidaturu. V to sem se odločil zaradi hudih problemov v slovenskem kmetijstvu, posebej še v Brdih.

Kako ocenjujete pomen kmečkega tabora v Vipolžah maja 1989, in to na lokalni kot tudi širši ravni?

Že kmalu po ustanovitvi se je Slovenska kmečka zveza v Brdih izkazala kot močna stranka, saj je štela 350 članov. To je vplivalo na odločitve, da je organizacijo prvega slovenskega kmečkega tabora v Vipolžah prevzela prav briška podružnica. To naj bi pripomoglo k utrditvi takrat še sta-

novske organizacije na Goriškem in v širšem slovenskem prostoru. V njenem programu je bil boj za pravice vseh slovenskih kmetov, saj je bilo značilno, da si je prejšnji socialistični sistem ta stan skušal popolnoma pokoriti. Takoj po ustanovitvi briške podružnice Slovenske kmečke zveze smo začeli sodelovati z novonastalimi Slovenskimi krščanskimi demokrati in smo bili prisotni na njihovih predstavah v bližnjem zamejstvu. Prišlo je tudi do prvih stikov z italijansko Krščansko demokracijo in stanovsko usmerjeno Zvezo neposrednih obdelovalcev (Coltivatori diretti), prav tako z bližnjimi Gorskimi skupnostmi in stranko Slovenska skupnost. Kot vidite, smo stike z zamejstvom odpirali tako na politični kot stanovski ravni, in sicer bolj širokotežno od prejšnje oblasti, ki je dajala prednost stikom z levimi silami.

Kako ste doživljali prve povojne svobodne volitve spomladi 1990 in kako so se uresničila vaša pričakovanja?

V volilnem okolišču, kjer sem kandidiral, so nastopili trije kandidati, od katerih je eden izpadel v prvem krogu, sam pa sem zmagal v drugem krogu. Podeželje je tako izrazilo večje zaupanje Demosu in nenazadnje Slovenski kmečki zvezi, osebno pa sem postal poslanec Zbora občin slovenskega parlamenta. Te volitve so potrdile demokratičnost naših teženj in so pomenile tudi pristanek na program Slovenske kmečke zveze, kar vse je naša organizacija skušala uveljavljati že eno leto pred volitvami.

Kakšnemu klubu ste se pridružili v slovenskem parlamentu oz. ali imate še kakšno dodatno funkcijo v tem najvišjem zakonodajnem telesu?

Kot poslanec sodelujem v poslanskem klubu Slovenske ljudske stranke — Slovenske kmečke zveze, delujem pa tudi kot član zakonodajno — pravne komisije, komisije za spremljanje poslovnika, v odboru za pravosodje in splošne zadeve ter v odboru

za kulturo in varstvo naravne in kulturne dediščine.

Kako ocenjujete slovenski politični položaj po razkolu v Slovenski demokratični zvezi oz. po nastanku Demokratske stranke Slovenije in njenem izstopu iz Demosa?

Mislím, da kljub temu, da je bil prvotni Demos formalno razpuščen, v drugačni obliki deluje prav tako uspešno ali pa celo še bolj kot prej. To sta nenazadnje dokazali tudi zadnji dve glasovanji s predlaganima mandatarjema ob konstruktivni nezaupnici v republiškem parlamentu, ki nista prodrli. To dejstvo potrjuje trdnost demokratičnih načel in trdnost koalicije, ki ji pripada Slovenska ljudska stranka.

Kako ste se osebno počutili v sredo, 8. aprila, v parlamentu v Ljubljani v napetih trenutkih izbiranja morebitnega novega mandatarja za sestavo slovenske vlade?

Nisem bil prav nič zaskrbljen, ker sem vedel, da v sedanjih okoliščinah novi mandatar ne more uspeti. Dejstvo je, da vlada kljub težavam tudi s podporo naše stranke sistematično uresničuje program Demosa, kakor je bil zamišljen že pred volitvami. Osebno mislim, da le s tako vlado lahko ustvarimo vse pogoje za vstop v Evropo.

Kje je pravzaprav vzrok razhajanj na slovenski politični sceni in blokad v parlamentu?

Razhajanja v slovenskem parlamentu so prisotna. Če verjamemo, da je ta parlament demokratičen, potem bodo razhajanja prisotna tudi v prihodnje. Je pač tako, da bodo v parlamentu določeni interesi vedno vidneje izpostavljeni kot drugi. V tem trenutku je to dejstvo še bolj značilno, ker nekatere skupine hočejo ohraniti prestižne položaje, monopole ali privilegije, ki izhajajo iz preteklega sistema. Tudi sedanja struktura slovenskega parlamenta odraža stanje iz preteklosti in mislim, da bo njegovo delovanje v bodočem sklicu v skladu z novo ustavo bolj racionalno in tudi bolj učinkovito. Kljub težavam pa je parlament sprejel, poleg številnih drugih, dva zakona, ki močno vplivata na preobrazbo družbenega stanja, in sicer zakon o denacionalizaciji in zakon o zadrugah, ni pa uspel sprejeti zakona o privatizaciji družbenih podjetij. Z izglasovanjem tega zakona bodo ustvarjeni vsi pogoji za normalno vključevanje Slovenije v ekonomsko in politično življenje v okviru Evrope.

Ali mislite, da zadnji kompromisni predlog zakona o lastninjenju zadovoljuje raznolike interese v današnji slovenski družbi?

S katerimkoli zakonom je in bo težko zadovoljiti interese vseh prizadetih skupin. Dokaz tega so nena-

»Meje in mostovi«

Te dni je v Trstu izšla knjiga *MEJE IN MOSTOVI*, ki vsebuje razprave in nastope tržaškega škofa Lorenza Bellonija. Z avtorjevo pomočjo je gradivo izbral in s spremeni besedami opremil prof. Tomaž Simčič. Izdajo je Založništvo tržaškega tiska uvrstilo v knjižno zbirko Črno na belem.

Založba je poskrbela tudi za vzporedno italijansko izdajo pod naslovom *CONFINI E PONTI*, ki je prav tako že v prodaji.

zadnje različni zakonski predlogi, ki so doslej bili predloženi v parlamentu. Temeljno vprašanje pri tem je dvojno, in sicer sama privatizacija, ki mora biti izvedena, ob tem pa varovanje interesov vseh tistih ljudi, ki so bili udeleženi v družbeni lastnini. Važno je pri tem tudi to, da se nikakor ne smejo ohraniti monopoli in privilegiji, ki jih je ustvaril prejšnji sistem. Akumulacijo, ki jo je ustvarila država z družbeno lastnino v preteklih štirih desetletjih, moramo s tem zakonom pravično razdeliti na vse kategorije prebivalstva. Ob tem bi še posebej poudaril kmete in delavce.

Ali je politični pluralizem vplival na dvig splošne kulture na podeželju oz. ali je omogočil tesnejše stike z zamejstvom?

Problem, ki je zelo aktualen, je stanje kulture na podeželju. Tu opazamo namreč močan padec kulturne ravni, če primerjamo sedanji položaj s tistim iz dobe po prvi svetovni vojni. To je posebno značilno za naše kraje na Primorskem, ki od leta 1927 niso imeli več normalnega ne političnega ne splošno kulturnega življenja. Istočasno je tudi prisoten močan padec prebivalstva v vaseh. Onemogočeni so bili tudi normalni stiki s Slovenci onstran meje. Mislim, da je ena glavnih skrbi vseh naših demokratičnih strank, da se na različne načine trudijo za oživitve normalnega političnega in kulturnega življenja na vasi in da vzpostavijo uspešne stike s Slovenci na Tržaškem, Goriškem in zlasti v Beneški Sloveniji.

Spraševal je Marko Vuk

NOVICE

Deželna vlada Furlanije Julijske krajine je nakazala tri milijarde lir, s katerimi bo kmetijski konzorciji in zadruga poravnale stroške, ki so jih imeli s plačevanjem obresti na razna posojila.

Hranilnice in posojilnice so že imele ali pa še imajo redne letne občne zборе. Gre za zasedanja, na katerih člani naših združnih denarnih zavodov pregledujejo opravljeno delo in določajo smernice za nadaljnje delovanje. Občna zbora sta med drugim že imeli posojilnici v Sovodnjah in Doberdobju.

Pred papeževim obiskom v Trstu

Ceno za sožitje plačujemo le Slovenci?

Polemike v zvezi z obiskom papeža Janeza Pavla II. v naši deželi se kljub temu, da je volilni čas mimo, ni so polegale, nasprotno, rekli bi, da se le še zaostrojuje. Mnogi se bojijo, da bo slovenska prisotnost prišla bolj skromno do izraza, vsekakor precej manj, kot je bilo slovenskim vernikom obljubljeno na začetku. Govori se, da bo med slovesno liturgijo na glavnem tržaškem trgu slišati le 2 slovenske pesmi (prvotno so bile določene 3), v slovenščini pa naj bi bilo še drugo berilo in dve prošnji vernikov. Nekateri pa si vsak dan vztrajno prizadevajo, da bi to našo soudeležbo do papeževga obiska še zmanjšali. Precej jim je že uspelo, saj se Janez Pavel II. ne bo srečal na Vejni s predstavniki Slovencev, kot je bilo prvotno zagotovljeno. Uradni krogi pa vsekakor obljublajo, da bo maša potekala tako, kot je bilo določeno že pred časom in da slovenske prisotnosti ne more nihče več zmanjšati...

Slovenske maše na Trgu Unità se bodo lahko udeležili le tisti, ki bodo imeli posebno dovoljenje ali pa »vstopnico«, ki jo lahko dobijo v svoji župniji. Za slovenske vernike je njihovo število zelo omejeno. Skupaj naj bi jih dobili le okrog 400. Prav toliko jih bodo imeli Slovenci iz matične domovine, za Italijane iz Slovenije in Hrvaške pa bo teh dovoljenj okrog 500. Italijani iz tržaške pokrajine bodo seveda imeli veliko več.

O tem ozadju priprav na papežev obisk smo se pogovorili z nekaterimi slovenskimi in italijanskimi predstavniki laikov. Za odgovore se vsem zahvaljujemo.

Dr. Mariano Malli, nadvse aktiven tržaški laik, ki je med drugim član pastoralnega sveta in vodi katekizem za odrasle, je predvsem poudaril, da je Cerkev v sodobnejšem času ponovno »odkrila« človeka v njegovi celovitosti in torej tudi z vidika kulture, kateri pripada. To je med drugim zasluga Janeza Pavla II. Za člo-

veka in njegovo osebnost je kulturno izročilo bistvenega pomena in kot tako jo mora Cerkev spoštovati in upoštevati. Na žalost pa so tudi nekateri katoličani še vedno jetniki nacionalizma. V Trstu so ob tej priložnosti umetno ustvarili problem in mu dali razsežnosti, ki jih sploh nima, je še dejal dr. Malli. Na začetku, ko se je začelo govoriti o papeževem obisku, so nekateri želeli dve ločeni maši — za italijanske in slovenske vernike, potem pa je prevladalo prepričanje, da je treba poudariti enotnost Cerkve. Kakšne bodo reakcije na Trgu Unità, ne vemo, res pa je, da so pred dva tisoč leti žvižgali celo Kristusu v Jeruzalemu...

Dr. Sergio Galimberti, prav tako aktiven v Cerkvi in član pastoralnega sveta, je uvodoma poudaril, da se mu zdi povsem normalno in prav, da bo nekaj molitev in pesmi med slovesno liturgijo v Trstu tudi v slovenščini. To vprašanje pa so nekateri krogi izkoristili v svoje namene. Nacionalizem pa je nalezljiva bolezen, s katero so se okužili mnogi, tako Italijani kot Slovenci, je še dejal dr. Galimberti. Potrebna je torej kultura sožitja med obema skupnostima, to pa bo mogoče doseči le, če se bodo Italijani in Slovenci hoteli zblížiti in če se bodo jasno in iskreno pogovorili in priznali napake iz preteklosti. Pot bo dolga in težavna, vsekakor pa je nujna.

Dr. Franco Codega, predsednik katoliške zveze laikov ACLI, meni, da je raba slovenščine med božjo službo na Trgu Unità nekaj povsem naravnega, saj slovenska manjšina na teh tleh obstaja, poleg tega pa se bodo maše udeležili tudi verniki iz Republike Slovenije. Polemike, ki so nastale zaradi te slovenske prisotnosti pa so popolnoma nesprejemljive in to iz vseh zornih kotov. »Predvsem ne razumem, kako naj bi slovenske molitve in pesmi med mašo ogrožale italijanstvo Trsta,« je še dejal dr. Codega. Tu gre ali za pravo nevrozo ali pa za instru-

mentalizacijo iz političnih namenov. Desnica je namreč tu našla svojo identiteto. Vse te polemike pa so izven vsake logike.

Prof. Vera Tuta Ban, načelnica slovenskih tržaških skavtov, je dejala naslednje: »Delež slovenščine bo pri liturgiji v Trstu daleč pod tisto mejo, ki je bila določena kot minimum. To pomeni, da plačujemo ceno sožitja še vedno samo Slovenci. Če je to žalostno pri politiki, je to toliko bolj grenko, ko se dogaja na cerkvenem področju. Skavti smo poskusili aktivno sodelovati pri pripravah, ker smo mislili, da bi papežev obisk lahko povezal našo mladino s tržaško Cerkvijo. Toda nismo uspeli in zdaj lahko vsi skupaj ugotavljamo, kako smo zamudili priložnost, ki se ne bo nikoli več ponovila...«

»Predvsem me čudi, kako lahko katoličani govorijo, to, kar smo lahko v zadnjem času slišali in brali v sredstvih javnega obveščanja,« je rekla **dr. Nataša Sosič**. »Kako lahko sploh v današnji Evropi, ki naj bo Evropa narodov, lahko govorijo tako katoličani? Na vsak način pa se mi zdi prav, da smo Slovenci na Trgu Unità prisotni v čim večjem številu.«

Boris Slama je v prvi vrsti nasproten temu, da so v zadnjem trenutku »dodali« tudi nemščino. Če bi se za to zavzemali od začetka, bi bilo popolnoma prav, nemščino pa so, kot kaže, »potegnili na dan« samo zato, da bi zmanjšali težo Slovencev. »Kot katoličan sem pripravljen sprejeti veliko, ne pa vsega. Nedopustno je dejstvo, da imajo nekateri krogi v Trstu vpliv na Cerkev. Nam Slovincem je bilo obljubljeno veliko, sedaj pa je bila naša prisotnost tako okrnjena, da se čutim užaljenega. In skoraj ne mine dan, da ne bi še kaj okrnili ali vsaj skušali odstraniti. Pri vsem tem kaže, da Slovenci nismo katoličani kot vsi ostali, ampak da smo drugačni. Na Trgu Unità pa moramo iti vsi tudi zato, ker smo si v tem času, kljub številnim nasprotovanjem, pridobili tudi naklonjenost mnogih.«

Prof. Elvi Slokar je bila prav tako mnenja, da se »nekateri naši someščani vedejo vse prej kot krščansko, poleg tega pa so anahronistični v času, ko se govori o Evropi narodov. Žal pa mi je, da tudi med nami, Slovenci, ni enotnosti. Mnenja sem, da moramo biti vsi prisotni na Trgu Unità, verni in neverniki, ker tu ne gre za vprašanje osebne vere, ampak gre za politični moment. Združeno moramo odgovoriti na fašistično gonjo...«

Dušan Jakomin (edini slovenski član v Pripravljalnem odboru za papežev obisk) pa je dejal: »Naši ljudje so, na žalost, pod vplivom italijanskih krajevnih občil, ki so večkrat poročali netočno, včasih celo zlonamer-

no. Med Slovenci pri nas se širijo tudi netočne govorice, zaradi katerih je zbledela vsa pomembnost tega zgodovinskega dogodka. Nekateri celo pravijo, da bodo papeževemu obisku sledili po televiziji, zato se sprašujem, komu bo govoril papež na velikem trgu? Samo Italijanom?

Problem je tudi število naših pevcov, ker so nekateri odpovedali sodelovanje. Morda bo enim in drugim nekoč žal, ker jih ni bilo zraven. To se ne sme zgoditi.***

Zahteva po zajamčenem zastopstvu manjšine

Slovenci v Italiji moramo odločno postaviti zahtevo po zajamčenem zastopstvu za manjšine v parlamentu in ostalih izvoljenih predstavniških telesih, saj volilni izidi ter že napovedane politične in referendumске pobude jasno kažejo, da je volilna reforma neizbežna. Vse večje razprševanje slovenskih glasov pa je pokazalo svojo škodljivost tudi na teh volitvah in bo lahko še huje prizadelo slovensko prisotnost v tržaškem občinskem in pokrajinskem svetu.

To so stališča z zadnjega zasedanja deželnega tajništva Slovenske skupnosti, ki je bilo v glavnem posvečeno razpravi o volilnih izidih. Šlo je za poglobljeno in kritično razpravo, ki se bo nadaljevala, saj predstavljajo izidi med našimi ljudmi tudi več izzivov, ki jih je treba razumeti in nanje odgovoriti. Tako se verjela vprašati, zakaj je del slovenskih volilcev od beneških do kraških vasi izrazil svoje nezadovoljstvo s protestnim, ne pa s tvornejšim, slovensko zaznamovanim glasom. Preučiti je treba nadalje nevarnosti za potrditev svetovalcev Ssk v tržaškem pokrajinskem in občinskem svetu.

Deželno tajništvo se je zavezalo tudi za hitro sklicanje posveta med slovenskimi komponentami za razgovor o delu za skupni predlog zaščitnega zakona.

Novi zakon o zaščitenih področjih - nova nevarnost za Kras

Na Tržaškem se nekatere politične sile zelo zavzemajo, da bi bil čimprej ustanovljen Kraški park. Ustanovitev parka naj bi rešila naravne zanimivosti in enkratno lepoto te naše deželice. Ko so nekatere organizacije opozorile, da je kraška pokrajina rezultat človekovega dela in da bo Kras ohranil svoje značilnosti le, če bo zagotovljena človekova prisotnost in aktivnost na teritoriju, so se kar zgrnili očitki, češ da Slovenci iz nekakšnih egoističnih namenov nočemo parka, smo proti zaščiti narave, smo torej izven prostora in časa. Glede na dosedanje izkušnje nimamo najmanjšega dvoma, da bodo kraški park ustanovili, če bodo nekatere politične sile v Trstu, in mogoče na vsedržavni ravni, menile, da je to koristno iz političnih in mimo vseh naravovarstvenih ali človekoljubnih namenov. A tega zapisa smo se lotili z drugim namenom. Rade bi opozorili na zakon 394 z dne 6. decembra 1991, ki je bil objavljen v Uradnem listu italijanske republike 13. decembra lani in ki okvirno urejuje tako imenovana zaščiteni področja, se pravi naravne parke in podobne naravovarstvene oaze. Določa torej osnovne smernice za ustanovitev naravnih zaščitenih področij, da bi poenoteno omogočal upravljanje in ovrednotenje naravne dediščine.

Zakonsko besedilo sicer predvideva, da mora država opraviti določanje naravnih zaščitenih področij v deželah s posebnim statutom in avtonomnih pokrajinah (torej tudi v Furlaniji Julijski krajini) v soglasju z deželnimi organi. Zanimivo pa je, da 7. odstavek 2. člena določa, da ustanovitev državnih naravnih parkov in državnih naravnih rezervatov na ozemlju dežel s posebnim statu-

tom in avtonomnih pokrajin Trident in Bocen mogoča le ob soglasju s temi upravami. Razlika med Bocnom in Furlanijo Julijsko krajino je — gledano iz perspektive manjšinca — več kot očitna.

A pustimo te prve, splošne člene. Veliko bolj pa nas zaskrblja 15. člen zakona, ki v 5. in 6. odstavku predvideva, da ima Ustanova, ki upravlja park (npr. bodoči Kraški park) prednostno pravico pri nakupu določenega zemljišča znotraj zaščitenega področja. Zakon sicer določa, da to ne velja v primeru, da se za zemljišče zanima nekdo, ki zadošča pogojem prvega odstavka, 8. člena zakona 26.5.1965, št. 590 in nadaljnje dopolnitve. Ta, zadnji zakon zadeva prednostno pravico pri nakupu zemljišča s strani neposrednega obdelovalca ali najemnika, ki meji na zemljišče, katerega nameravajo prodati. Najnovejši zakon o parkih nadalje predvideva, da mora Ustanova, ki upravlja zaščiteni področje, zahtevati prednost pri nakupu v roku treh mesecev, od dne, ko je lastnik upravi sporočil, da namerava prodati kako zemljišče. V obvestilu mora prodajalec točno navesti vse potrebne katastrske podatke in ceno ter način izplačila. V primeru, da prodajalec ne bi obvestil uprave parka ali da podatki glede cene ne bi sovpadali z dejansko iztrženo ceno, ima park leto dni časa, da zahteva zemljišče zase.

Vsekakor zakon predvideva tudi različne roke za sprejetje ponudbe oziroma zapadlosti le-te. Gre, kot rečeno, za 3 mesece, medtem, ko ima mejaš le 30 dni časa, da sprejme ponudbo.

Zakon 394 z dne 6.12.1991, ki je objavljen v italijanskem Uradnem listu 13.12. lani, obsega kar 26 strani in ga v teh nekaj vrsti-

cah ne moremo zaobjeti. Prav pa bi bilo, da bi se slovenski izvoljeni organi in kmečke stanovske organizacije ter razna združenja odločno zavzela, da ne bi ta zakon bistveno skrčil teh nekaj hektarov zemlje, ki je še v slovenskih rokah in jih naš človek obdeluje ali neguje. Že itak so omejitve zakona tako hude, da bo vsakršna dejavnost, tudi kmetijska, na ozemlju

naravnega parka zelo skromna in strogo določena. Kdor hoče Kraški park bo torej uničil to pokrajino! Le kmet, vinogradnik in živinorejec lahko ohranijo lepoto Krasa. Tega bi se morali zavedati vsi, tudi tisti, ki iz raznih razlogov ne obdelujejo ali kosijo več svojih površin. Poskrbimo, da bo Kras kar se da obdelan, da bomo lažje zagovarjali svoje pravice.

Primorski slovenistični dnevi

Slovenisti, pravzaprav profesorji, ki poučujejo slovenski jezik in književnost na slovenskih šolah v Primorju na tej in na oni strani meje, so se že tretjič zbrali na srečanju, na katerem se strokovno obravnavajo »naši veliki« možje, mislimo tu na tiste književnike, ki so delovali na Primorskem v bližnji ali daljnji preteklosti. Seminar je bil posvečen Vladimiru Bartolu in problematiki slovenskega jezika v dvojezičnem okolju (Italija, Slovenija). Lani je bil govor o Kosovelu (srečanje je bilo v Sežani), pred dvema letoma pa so obravnavali Franceta Bevka (Nova Gorica).

Vladimir Bartol (1903-1967) je bil pisatelj, dramatik in publicist; študiral je filozofijo in se zanimal za nove psihološke teorije; sodeloval pri vrsti revij, predvsem pri Modri ptici; po vojni je bil kulturni delavec v Trstu, nato uslužbenec pri SAZU; v slovensko literaturo je skušal uvesti moderno in psihoanalitično filozofsko prozo.

Slovenistični dnevi so bili v Prosvetnem domu na Opčinah. Začeli so se z Bartolovim literarnim večerom, v četrtek, 2. aprila, na katerem je govoril letošnji Prešernov nagrajenec Boris Pahor. Govornik je prikazal Bartolov lik s svojega zornega kota kot pisatelj in orisal nekatere njegove »značilnosti« v letih, ko je literarno deloval.

Naslednjega dne so primorski slavisti poslušali starosto slovenskih slovenistov na Tržaškem, prof. Martina Jevnikarja, ki je prikazal V. Bartola v »pričevanjih sodobnikov« in ga s tem prav podrobno označil. Miran Košu-

ta je zbranim podal Bartolova dramatska dela, Marta Ivašičeva je spregovorila o Bartolu in nacionalnem vprašanju v tistem času, Irena Žerjalova pa o problemu nadčloveka v Bartolovem literarnem opusu. Zoltan Jan je govoril o Trivialni literaturi pri pouku književnosti, Silvo Fatur je nanižal vrsto vprašanj glede metodologije pouka (Roman Alamut kot domače čtivo, uvedeno v metodologijo problemskega pouka književnosti), Zdenka Blaško je prisotne seznanila z vrsto pričevanj mladostnikov o alamutskem svetu, Marijan Štrancar pa je prikazal Inkvizitorjev svet v Alamutu.

V popoldanskem delu seminarja so se zvrstila predavanja jezikovnega značaja: najprej je spregovorila Majda Kaučič o Ohranjanju slovenščine na Tržaškem in nanižala celo vrsto perečih vprašanj, Živa Gruden je prikazala vrsto problemov o Slovenskem narečju in knjižnem jeziku v Benečiji, Marina Mercinova pa problematiko o Odnosih zaledja do Trsta: Goče in Trst v različnih časovnih prerezi; Jelka Morato je nanižala vprašanja, ki nastajajo pri poučevanju slovenščine kot tujega jezika (Didaktični pristop pri poučevanju jezika okolja), Diomira Bajc pa je spregovorila o Lažnih prijateljih, to je o problematiki prevajanja večpomenskih besed.

V soboto pa so si slavisti pod strokovnim vodstvom prof. Sama Pahorja ogledali Sv. Ivan, to je kraj, kjer je preživel svojo mladost Vladimir Bartol, in s tem zaključili slovenistične dneve.

(s+r)

Pravi pomen Velike noči

»Ko so včasih čakali otroci na Veliko noč, je bilo vse nekaj drugega«, mi je pred dnevi rekla starejša gospa. Točno tako je rekla, v slabi slovenščini, bi rekli učeni ljudje, ki v stavku »je bilo vse nekaj drugega« takoj zaslutijo italijansko skladnjo.

Pa vendar sem jo poslušal, ko mi je pripovedovala, kako je bilo, ko je bila majhna. Kot sem poslušal že toliko drugih, ki mi vedno pravijo, kako je bilo, ko so bili sami majhni. Vsem je skupno to, da silno radi govorijo o mladosti in silno radi o praznikih, posebno o

JURIJ PALJK

Veliki noči, ko ni več zeblo, ko je prihajala pomlad, ko so čakali na dobrote, ki jih sicer v vsakdanjem življenju niso imeli. Vsem se tudi svetijo oči, ko ti pripovedujejo, kakšen okus je takrat imela potica in masleni kruh, da o belem niti ne govorijo.

Včasih rečem staršem, da je bilo to zato, ker so bili majhni in zato, ker so bili skorajda vedno lačni, a ne verjamejo. Vsi starejši ljudje, katere poznam seveda, se radi spominjajo praznikov in svojih staršev. Ničkolikokrat sem že slišal, ko je kaka gospa vzdihnila: »Se sedaj ne vem, kje je mama dobila vse dobrote, da je lahko toliko dobrega spekla v krušni peči, uboga, ko pa je bila taka revščina, taka prekleta revščina!«

Še bi lahko nadaljeval, a mislim, da je dovolj. Mladim se največkrat zdi, da starejši hočejo uiti nekam nazaj ali pa v sanje, ko pripovedujejo svoja doživetja ob velikih praznikih v mladosti. Starejši pa si mislijo, da jih mladi ne razumejo, ker sami niso izkusili nobenega pomanjkanja in tudi pravega veselja ob materialnih dobrinah ne, ker ga pač niso mogli. Resnica je najbrž nekje v sredi, čeprav sem sam mnjenja, da imajo starejši prav, ko trdijo, da

se danes izgublajo skorajda vse vrednote, ki so spremljale Velikonočne praznike. Vrednota je namreč tudi to, da se zavedaš, kaj je kruh. In s tem mislim dobesedno na kruh, pa naj bo ržen, črn ali pa bel, vedno je in bo ostal le in samo ter predvsem kruh. Mirno lahko povem, da se danes malokdo zaveda, kaj je kruh, peče pa ga itak samo še kakšna nostalgična gospa, mladina sploh ne ve več, kaj je peč, krušne peči pa večina sploh ni videla, razen tiste v pizzeriji seveda.

In tako naprej in tako naprej, a vseeno ne pridemo nikamor. Razlike med preteklim in sedanjim so vedno bile velike, še globlje pa postajajo v našem času, ko gre vse tako hitro naprej, da se še sodobni človek ne zaveda lastne dobe.

Pa vendar pride vsako leto Velika noč, s svojim krščanskim sporočilom o Vstajenju in s pomladjo. Vsako leto imamo praznik Velike noči samo enkrat, velikih petkov nam prinese življenje veliko, velikih petkov ni malo, naj jih še tako dobro prikrivamo, vsakdo nosi svoj križ v življenju. Morda ga imenuje drugače, nosi pa ga vsakdo. In vsakdo čaka svojo Veliko noč, odrešenje.

Za praznike se srečujemo s svojci, »svojimi ljudmi« in kar malce neokusni so nekateri pregovori, ki govore o tem, da lahko greš za Veliko noč kamor hočeš. Vsi namreč vemo, da so prazniki predvsem zato, da se med seboj srečamo, pozdravimo, si kakšno rečemo, se ustavimo. Prazniki niso napravljeni za tekanja, ampak za mirna srečanja, pogovore, tudi tišino. Praznik je zaradi človeka in ne obratno.

Lani je umrl v visoki starosti človek, ki je še »dal skozi« obe vojni tega stoletja, poznal sem ga zelo dobro, večkrat sem ga obiskal in poslušal. Najraje sem poslušal vse tisto, kar mi je vedel poveda-

ti iz prve svetovne vojne, drugo svetovno vojno namreč skorajda vsi poznamo, saj smo imeli sami očete v njej ali pa bližnje sorodnike. In med drugim mi je povedal tudi tole o Veliki noči. Bil je avstrijski vojak in nadrejeni oficir mu je rekel, da ga spusti domov za Veliko noč, vsega skupaj pa mu je dal le tri tedne. Seveda je šel domov, peš, hodil je deset dni v eno stran in deset v drugo, doma je bil samo za Vstajenje in za kosilo na Veliko noč.

»Ampak kakšno kosilo!«, se mi je pobahal pri skorajda stotih letih.

»Kako ste pa hodili tako hitro, če niste jedli dosti?« sem vprašal.

»Kaj boš tisto, jedli, jedli, saj sem vendar vedel, da bo doma Velika noč! In takrat smo imeli Vstajenje ob jutranjem svitu! Lepo, res lepo je bilo!« in se je pogreznil v spomine.

Njegova Velika noč je bila drugačna od moje, a vendarle bi nama morala biti ista. Meni bi morala pomeniti toliko kot njemu, a vem, da mi nikdar ne bo.

Tako težko se nam v današnjih dneh zapiše beseda Bog, posebno nam Slovencem, ki smo jo desetletja lahko pisali samo v verske časnike in v katekizme.

Ob Veliki noči pa jo moramo zapisati, na Veliko noč je namreč Kristus vstal, to je namreč pomen Velike noči.

Pirhi in čokoladna jajca so prišla pozneje in tudi požrtije v gostilnah niso bistvo Velike noči, še manj pa popivanja v naravi na Velikonočni ponedeljek.

Ob Veliki noči si zaželimo drug drugemu veliko poštenja, strpnosti in boljšega življenja. Vstajenje naj tudi nam prinese tisti mir, po katerem hrepeni vsak človek, in tisti zagon, ki ti ga po zimi lahko da le pomlad in zavest, da se po vsaki smrti začne novo, pravo življenje.

BOŽJI ČUDEŽ

Bil je veliki četrtek. Tomaž je prišel k mami v kuhinjo in veselo zaklical: »Trobentice že cvetejo na vrtu. Ali si jih tudi ti že videla?«

»Res«, je dejala mama in prenehala z delom. »Pokaži mi jih.« Obrisala si je roke in nemudoma odšla za sinom skozi hišna vrata na vrt. Pod cvetličnim grmom na travi je tudi ona zagledala trobentice, ki delno še niso bile čisto odprte.

»Kako so lepe!« je vzkliknila. »Vse se že prebujajo. Kupiti moram čebulice za gladiole in seme za cvetlice, peteršilj in solato. Kmalu bo delo na vrtu.«

»Zakaj potrebuješ čebulice, mama, in toliko različnih semen?« je vprašal Tomaž.

MILENA MERLAK

»Čebulice so kal življenja. Z njimi začena gladiola rasti. Navzdol požene koreninice in se oprime zemlje, navzgor pa poganja najprej nežno stebelce in nato močno steblo, iz katerega zrastejo potem ravno tako veliki in čudoviti cvetovi.«

»In kako je pri semenu, saj je tako majhno? Kako more iz njega sploh kaj zrasti?« je še zanimalo Tomaža.

Mama se je zamislila. Preprost odgovor ji je delal težave. Končno ji je

šinila v glavo lepa misel: »Saj to je ravno tisti božji čudež, ki ga praznujemo za veliko noč. Mrtva narava se prebujajo in vse klije in brsti. Pogledaj grmovje! Vse povsod drobni popki in že prvi lističi. In seme, drobno seme iz papirnate vrečice. Komaj ga vidiš in vendar, ko ga vsadiš v zemljo, živi in diha, požene zeleno kal, naredi koreninice in raste kot gladiola navzgor in navzdol, in ko pride čas, imam na vrtu lep peteršilj ali solato, ki jo ti tako rad ješ.«

»Aha,« je nekoliko pomislil Tomaž. »To je čudovito. Sedaj bolje razumem, zakaj je velika noč ravno na pomlad. Enostavno, mama, ker je praznik novega življenja. Kako sem vesel, da je zima mimo!«

»Prav si me razumel, sinko,« je rekla mama. »Sedaj pa pojdiva v hišo, ker mi je že malo hladno. Boš šel z menoj v trgovino?«

»Seveda, mamica!« je veselo vzkliknil deček in stekel naprej, da bi mami odprl vrata.

Kmalu nato sta zapustila hišo. Tomaž je nesel v eni roki mamino nakupovalno vrečico, z drugo jo je držal za roko. Šla sta naprej po cesti tako složno, z istim korakom, kot da že od nekdaj spadata skupaj. Oddaljevala sta se in počasi sta se njuni postavi strnili v eno.

Tam, kjer gnezdijo štorklje...

Ilonka se je izmaknila vprašujočemu sestrinemu pogledu, ki je brskal po njenih mislih. Med sabo in svetom, med sabo in Kato je dan za dnem polagala kamne neizrečenih misli in utajenih besed, dokler ju naposled ni ločil granitni zid molččnosti. Zid nerazumevanja, okostenelega sovraštva.

Ni se hotela spet potopiti v vrtnice žgočih spominov. Preteklost je preteklost. Toda bolečina ostane. Ne izbriše je kar tako. Žge in žge, vrta in vrta, dokler ti ne prodre do mozga, da bi vsemu svetu zakričala, kako trpiš. Pa ne moreš. Beseda se ti ustavlja v grlu, daviš se, stisneš ustnici v

MAJDA ARTAČ STURMAN

melanholičen nasmeh, češ, kaj bi vam govorila, kaj bi vam povedala, ko pa ste vsi tako zaverovani v svoje nerazsodno drvenje za srečo in užitek? Ko pa ste vendar vsi tako zaverovani vase, v svojo narcisoidno vizijo sveta, da moraš ti — pa čeprav te duši — obmolkniti, utihniti, požreti besede kot motni sok grenivke!

Toda ne moreš iz risa bolečine, ki te davi, stiska, ker te je vkleščila v svoje kremlje. Onemela, nemočna, samotična ostaneš z njo in sama s sabo. Spoznaš, da si obsojena na bolečino školjkastega bitja, ki se v splošnem nerazsodnem drvenju v neznanostisne v neprobojno lupino molka.

Nikogar ni bilo, ki bi bil zmožen tople besede: ne staršev ne prijateljev. Oh, saj jih je imela veliko: prijateljic v času šolanja, prvih ljubezenskih vzdihov, prekrokanih noči in zaspelih jutur. Toda potem jih je klepsidra časa kot peščena zrnca, ki se ob padcu na tla razletijo na vse strani, razpršila sem ter tja. Onstran rečnih rokavov, med štorklje in močvirnato ločje, v tujino, nekatere čez veliko lužo, kdo ve kam.

Ko ga je spoznala, so se peščeni drobci že zdavnaj zgubili v puščavi neizživetih čustev in vsakdanjih kretanj. Prijateljske vezi so se bile zrahljale, zato se ni mogla razkriti nikomur.

Mati je bila zaprta v svoj grad strahov, vraževerja in drobnih zlih slutenj. Kot črni krokar ji je vedno krakala samo o hudobiji ljudi, egoizmu, o pokvarjenosti velikega sveta onstran rečnih rokavov. Zato se ji Ilonka ni razkrila.

Ko se ji je v soju večernih meglic, ki so legale na trudno močvirnato ravino, kot štorklje na dimnike zaspelih in ostarelih domov, uresničila zlata sanja velike in — tako je mislila — večne ljubezni, ni mogla zdržati. Morala je vzklikniti svojo srečo svetu.

Toda kako, komu? Kata ji je bila že od otroških let najdražja od vseh v družini. Oh, Kata, ti okrogla, rdečelična, nevsiljiva Kata, ki si se znala prikupiti vsem s svojo odprtostjo

in hudomušnostjo! Vedno sem ti zavidala tisto umirjenost, sproščenost, zaradi katere so te vsi imeli radi!

Jaz pa ne, nisem bila kot ti. Bila sem oglata in nerodna, vedno sem zinjila katero ob nepravem času, bleknila sem tja v en dan, izdala skrivnost, ranila sogovornika s svojo odkritostjo. Nisem se znala zadržati.

Zato se tudi tedaj nisem mogla zadržati. Izdala sem ti svojo skrivnost. Svojega zelenookega plavolasca, ki sem mu zaupala svojo vzbrstelo mladost.

Kata, ti ne bi bila smela! Le kako si mogla biti tako podla, tako nečloveška? Nesramna si bila, da veš, kruta z menoj, da si mi ga speljala s svojo naučeno hudomušnostjo, s svojo bujno ženskostjo. Ujel se je v tvoj biseri smeh in v tvoje mačje oči. Naposled pa si se ujela ti.

Med nama se je dvignil granitni zid molka. In zdaj me tu prosiš pomoči, usmiljenja, da bi ti pomagala v težavah. Nisi si pomišljala, ko sta se objela v soju večernih meglic. Zdaj, okrog velike noči, ko se vračajo štorklje, pa bo gnezdilo tudi pri nas doma.

Mati, zaprta v svoj grad strahov, vraževerja, zlih slutenj, zdaj še bolj kraka o hudobiji velikega sveta onstran rečnih rokavov, ki te je zamamil v podobi zelenookega plavolasca.

Ilonka je z muko skušala razbijati kamne neizrečenih misli in utajenih besed, da bi naposled zrušila zid molččnosti in nerazumevanja.

O tej veliki noči se mora končno zdobiti ta uničujoči molk. O, ko bi lahko izgrebla izpod ruševin le besedico, drobno misel za to novo pomlad, za to letošnjo veliko noč!

Ilonka se je zazrla v sestrine mačje oči, v njeno vsak dan bolj polno postavo in dahnila: »Kata, le kako si mogla?«

Kati se je utrnil biser iz mačjih oči, ki so se napolnile s hvaležnostjo zaradi prebitega molka.

»Oh, saj to je... kot v tistih nežnih, tako lepih, čustvenih slikah... kakega pisatelja,« je na glas pomislila Ilonka.

»Kot... kot v nekakšni pravljici. Sodobni pravljici.«

»Da, res je... tako je. To moram zapisati. Jutri bom sedla k pisalni mizi in bom napisala zgodbo. Zgodbo o tem, kako kdaj pa kdaj še zaidejo k nam zelenooki plavolasci in štorklje,« je dodala Ilonka.

»Ali bo... kdo sploh še bral to zgodbo?« se je vprašujoče zamislila Kata.

»Ni važno, napisala jo bom... Razbila bom zid neizrečenih misli in utajenih besed.«

Fotografije z velikonočnimi motivi so delo D. Bradassija

Obnovljeni znamenji na Krasu

Kapelica sv. Roka, pred njo koprski škof Metod Pirih

Na goriškem Krasu je prva vasica po vzponu iz Mirna prijazna Lokvica z nekaj deset hišami. Čeprav nima svoje cerkve, je zvesto zapisana krščanskim izročilom, o čemer zgovorno pričajo verska znamenja v kraju. Sredi vasi je Marijina kapelica, pri kateri je vsako leto prvega maja praznična maša na prostem. V preteklih mesecih pa sta bili obnovljeni kapelica sv. Roka na vzhodu in »božja martra« na zahodu vasi. Prvi so se složno, kot eden, posvetili sami Ločkarji, »božji martri« ob glavni cesti pa Opatci. Uspelo jim je do podrobnosti in obe znamenji sta poslej lahko v ponos domači skupnosti, pa tudi v žlahtno snidenje vsem mimoidočim.

Zgodovina obeh obnovljenih znamenj sega nekeje stoletje nazaj. Pri »božji martri« je bil uporabljen stari kamniti podstavek in nanj postavljen nov križ, tudi v kamnu (prejšnji je bil železen). Znamenje so postavili nedaletč od prvotne lege. Pravijo, da je prednikom služilo za postanek na poti v Tržič in drugam v težki borbi za vsakdanji kruh. Podobno je bilo nekaj »martre« že za njimi, ko so se vračali s polja. Sedaj, po obnovi, nas takoj po prihodu na Kras pritegne klebna svežina kraškega kamna, enako pomenljiv napis na samem znamenju, ki se glasi: »Obnovljeno v letu neodvisnosti Slovenije 1991.«

Z drugim znamenjem se srečamo, če pridemo na Lokvico z vzhodne, kostanjeviške strani. Gre za kapelico sv. Roka, ki ima še bogatejšo zgodovino. Pravzaprav je to kužno znamenje, ki so ga predniki postavili ob epidemiji kuge. V hvaležnosti za rešitev vasi je sv. Rok postal pravi patron in zavetnik Ločkarjev. Na svetnikov god so se zbrali ob njegovi kapelici, naproti jim je prišel župnik iz Opatjega sela, nakar so se družno v sprevedu podali k praznični maši v župnijsko cerkev. Svetnika so se spominjali tudi pri delu in v ustnem izročilu je ostala pesmica, ki so jo sv. Roku prepevale žene ob žetvi. Vojna vihra tudi temu znamenju ni prizanesla. Prvo popravilo je bilo opravljeno šele leta 1967, na željo domačega darovalca pa tedaj v kapelico postavljena brezjanska Mati božja. Ob zdajšnji obnovi pa se je v znamenje

slovesno vrnil kip sv. Roka, izrezljan iz lesa in dolga desetletja shranjen v župnišču.

Za blagoslov obeh kapelic je župnija izbrala letošnjo prvo postno nedeljo in medse povabila tudi škofa Metoda Piriha iz Kopra. Bil je to sploh prvi škofovski obisk Lokvice, zato so ga bili še toliko bolj veseli. Pridružilo se je številno občestvo, ki se je zbralo ob obeh znamenjih in sodelovalo pri prisrčni domači slovesnosti. Blagoslovni obred, molitve in prošnje ter škofove priložnostne misli je spremljala pesem moškega zbora iz Opatjega sela, ki ga vodi dirigent Antek Klančič, in župnijskega mešanega zbora pod vodstvom mladega organista Pavla Pahorja. Program je dopolnil pozdravni nagovor predsednika krajevne skupnosti Zlatka Marušiča pri »božji martri« in predstavnika Ločkarjev Davorina Marušiča pri sv. Roku. Po slovenski navadi je bila tudi pogostitev vseh navzočih kar na kraju samem.

Mnoge misli so nas spremljale, ko smo odhajali od tega lepega dogodka. Zdelo se je, kot da je vse bilo na svojem mestu in vse imelo svoj pomen tega dne, v teh novih časih: od narodnih noš in pozdrava škofu v župnijski cerkvi v Opatjem selu naprej, predvsem pa seveda sami znamenji, v svečanem okrasju obnove, prvinskem skladju kraškega kamnja in zemlje, pa večnega druženja gmajne z burjo... Vsebinska simbolika je segla še dlje, od narodnih korenin v sedanjost in prenašanje izročil mladim in bodočim rodovom. Zato je bila ob križu zasajena in blagoslovljena tudi slovenska lipa, zato jih je bilo pri sv. Roku kar za majhen drevored, vse ozaljšane s slovensko zastavico. Skupni trud opajškega župnika Vinca Lukana, ki skrbno raziskuje in zbira župnijsko kroniko, in njegovih zavzetih sodelavcev z Lokvice in iz Opatjega sela je rodil vredne sadove...

P.B.

V sredo, 15. aprila, so na tržaškem gradu sv. Justa odprli zanimivo razstavo o morskbi biologiji v Trstu od začetka 19. stoletja do danes. Razstavo je priredilo vodstvo miramarskega morskega parka.

»Božja martra« zahodno od Lokvice

Tržaški rojak Franjo Vrabc - rezbar, restavrator, pozlatar

Umetnik Franjo Vrabc

O umetniku Franju Vrabcu, ki je bil rojen v Trstu leta 1907, umrl pa je v Ljubljani novembra 1986, bi se dalo veliko povedati, saj je v svojem življenju napravil res ogromno, za enega samega človeka skorajda preveč. Otroška leta je preživel v Trstu, na Greti, kot mnogi zavedni Slovenci pa so se v času vojne njegovi starši preselili v Maribor. Franjo je v tem mestu obiskoval realko in je takoj pokazal svojo nadarjenost za risanje, zato so profesorji staršem svetovali, naj se posveti likovni umetnosti — na primer cerkvenemu kiparstvu. Te stroke se je učil 4 leta pri znanem mariborskem mojstru Ivanu Sojiču, ki je veliko ustvarjal tudi v Nemčiji. Med drugo svetovno vojno ga je zelo prizadelo dejstvo, ko sta mati in sestra morali zapustiti lepo stanovanje v Mariboru in bili izgnani v Bosno. Dolgo časa sploh ni vedel za njuno usodo.

Ko je odslužil vojaški rok v Zagrebu, ga je pot zanesla v Beograd. Najprej se je zaposlil pri podjetju, ki je izdelovalo stilno pohištvo. Lastnoročno je izrisal vse načrte in predloge, po katerih so izdelovali stilno opremo. Kmalu je ustanovil tudi lastno delavnico, kjer je po naročilu rezbaril pohištvo, lestence, svečnike, kipe, okvirje in druge umetnine.

Po vojni so ga kot strokovnjaka povabili v Sevnico, kjer so takrat ustanovili stilsko delavnico umetnega mizarstva. Tudi tu je risal, rezbaril, ukvarjal pa se je tudi s pozlato, ki je izredno težavno in nad vse precizno delo. Vabili so ga tudi v tujino, vendar je raje ostal v Sloveniji, kjer je vse svoje moči posvetil restavriranju cerkva. Pod vodstvom Zavoda za spomeniško varstvo v Ljubljani je tudi obnavljal umetnostne spomenike. Tovrstnih strokovnjakov tedaj v Sloveniji skorajda ni bilo. Vsi, ki so se želeli kakorkoli približati tej umetnosti, so ga spraševali za nasvete. Tudi pri

ocenitvi starin je bilo zelo dragoceno njegovo strokovno mnenje, saj je bilo njegovo znanje res zelo veliko. Res škoda, da zaradi gmotnih sredstev in drugih težav ni mogel odpreti lastne delavnice, da bi lahko svoj talent posredoval nadarjenim učencem.

Franjo Vrabc je živel skoraj vse življenje v cerkvenem miljeju — v sakralnem ozračju. Med drugim je obnovil umetnostni spomenik — božjepotno cerkev Novo Štifo pri Ribnici na Dolenjskem iz 17. stoletja, ki je pomemben predstavnik zgodnjega naroka in po arhitekturi te cerkve se je zgledovalo nešteto drugih cerkva na Slovenskem. Oltarji v tej cerkvi so s svojimi stebri, nišami, gredami, loki, poslikavo, zlatimi kipi ter bogatim južnim sadjem in ovijajočo se vinsko trto — majhne arhitekture. Da je ta spomenik ponovno zaživel kot pred 300 leti, je velika zasluga umetnika Vrabca. Dolgo časa je obnavljal tudi cistercijski samostan, najimenujnejši spomenik naše romanske arhitekture. Tudi tu je mojster opravil več restavratorskih del, ki jih je načel čas... Vrabc pa je restavriral še po številnih drugih župnijskih in podružničnih cerkvah — Stari trg pri Ložu, D. Lendava, Logatec itd. — V teh cerkvah je večinoma popravljaval zlate oltarje, izdelane iz lesa in bogato okrašene z najrazličnejšo motiviko in številnimi angeli, pa še svetniške figure, različne reliefne plastike, bogato rezljane klopi, spovednice itd.

Rezbarstvo zahteva veliko natančnosti, znanja, truda, potrpežljivosti in smisla za umetnost, da mojster lahko iz lesa ponovno priključuje »k življenju« figure, okraske, kerube, putte. Umetnik Franjo Vrabc je ustvarjal v samotni in tišini, pri nizkih honorarjih, saj je bil kot človek poosebljena skromnost in dobrot. Njegovo delo je zahtevalo poleg duhovnega tudi veliko fizičnega napora, saj je popravljaval te krhke dragocenosti na lestvah, odrih, v mrzlem prostoru in večkrat tudi ob zelo slabi razsvetljavi. Njegovo orodje je bilo na desetine in desetine dlet, pilic, svedrov, skobeljnikov, čopičev in drugega orodja. Vse to je moral uporabiti že za najmanjši ornament, da je spet zaživel v prvotni obliki.

V Sloveniji pa tudi v tujini so po mnogih domovih zasebnikov tudi umetnine, ki jih je Franjo Vrabc izrezljal lastnoročno. To so kipi svetnikov, lestenci, svečniki, okvirji slik in ogle dal in še mnogo drugega. Tudi v keramiki je izdelal precej figuric in portretov. Velikokrat so ga vabila in prosila za intervju tudi javna občila v Sloveniji, vendar je zaradi skromnosti vedno odklonil. Le njegova dela so njegov spomin, teh pa je mojster Vrabc ustvaril veliko.

Č.N.

Okrogla miza o goriški teološki knjižnici

V petek, 3. aprila, je bila v goriškem semenišču v dvorani »P. Cocolin« zanimiva okrogla miza o nastanku in razvoju goriške teološke knjižnice. Na tem srečanju, ki ga je priredil goriški Institut za socialno in versko zgodovino (Istituto di Storia Sociale e Religiosa), so se organizatorji zahvalili tudi msgr. Etoru Fabbri, knjižničarju od leta 1971 do 1991, za njegovo dragoceno delo. Večer je vodil prof. Sergio Tavano.

Prvi je na srečanju spregovoril prof. Silvano Cavazza, ki je razložil, kako je nastala goriška teološka knjižnica. Nanizal je mnogo zanimivih zgodovinskih podatkov o tem, kako je knjižnica rasla iz leta v leto, mnoge knjige so danes prava redkost.

V goriškem bogoslovju so se šolali bogoslovci iz goriške nadškofije, tržaške, puljsko-poreške in krške škofije, se pravi Italijani, Furlani, Slovenci in Hrvati. Tudi v profesorskem zboru so bili pripadniki vseh teh narodnosti. Knjižnica se je obogatila, ko je postajala lastnica raznih zapuščin. Tako so dominikanci iz Kopra darovali 45 starih rokopisov in 2500 knjig, nekatere so celo iz XVI. stoletja. Predavatelj je omenil veliko delo našega rojaka Štefana Kociančiča, ki je knjižnici zapustil več dragocenih knjig. Ravnatelj državne knjižnice v Gorici Otello Silvestri je govoril o stikih med obema knjižnicama, ugotovil, da so nekatere knjige iz teološke knjižnice postale last državne knjižnice, ta pa ima nekaj zabojev starih slovenskih knjig, ki niso niti katalogirane.

Govorila sta še dr. Marina Dorsi in Daniela Fain. Številno občinstvo, med katerimi je bilo tudi mnogo Slovencev, je ob koncu z zanimanjem poslušalo še zaključni poseg msgr. Fabbri. Med drugimi zanimivostmi je spregovoril nekaj besed o dragoceni najdbi Petrarcovega rokopisa.

Na Goriškem pred kratkim izšla kasete »Skavtske pesmi«

Platnica najnovejše skavtske kasete

Od začetka letošnjega marca je v prodaji prijetna kasete skavtskih pesmi. Posneli so jo člani klana skavtov z Goriškega, tisti seveda, ki znajo najlepše peti. Uspelo jim je, da so pripravili res prijetno kaseto, ki jo bo marsikdo rad poslušal. Skavti z goriškega seveda obžalujejo le, da niso imeli na razpolago boljših tehničnih pripomočkov in prave dvorane za registriranje, a to na žalost ni bilo mogoče zaradi pomanjkanja sredstev.

Izdaja kasete sodi v sklop pobud za avtofinansiranje skavtov. Kot kaže, je bila ta zadnja akcija uspešna, saj so »Skavtske pesmi« že mnogi nabavili, tako, da bodo kmalu pošle. Vse kaže, da jih bodo morali v kratkem znova posneti.

Kot je povedala Erika Černic iz Gorice, ki je bila tudi sama članica pevske skupine, so začeli vaditi že novembra lanskega leta. Najprej so se zbirali na skavtskem sedežu v Gorici, nato pa so začeli snemati. Seveda je bilo težav precej, saj so morali po večkrat ponoviti eno in isto pesem in jo registrirati tudi večkrat zaporedoma ter nato izbrati najboljše izvedeno pesem. To delo je zahtevalo veliko časa, saj je bila kasete nared šele konec letošnjega februarja, prodajati pa so jo začeli v prvih dneh marca.

Povemo naj še, da so skavtsko pevsko skupino z Goriškega sestavljali štirje fantje in šest deklet, s kitaro pa jih je spremljal Danijel Devetak. Tudi izbira pesmi je bila nadvse skrbna. Na prvi strani so pretežno mašne pesmi, na drugi pa slovenske narodne in tudi druge pesmi za sprostitve, ki jih skavti najraje in najpogosteje pojejo. Platnico za kaseto je izdelal Mauro Tommasi. Izid kasete so omogočili vsi člani goriškega klana skavtov saj so prav vsi aktivno sodelovali in si prizadevali, da bi delo čim bolje steklo.

* * *

Pokrajinska komisija, ki nadzoruje javne prireditve, je pretekli teden do nadaljnega zaprla Kulturni dom v Trstu, ker je ugotovila, da nekatere arhitektonske rešitve za odrom niso v skladu z zakonom. Zagotovljeno je bilo le, da bo gledališka hiša iz Trsta lahko izpeljala svojo abonmajsko sezono do konca. Kot kaže, je bila preureditev gledališča sicer že v načrtu, za izvedbo pa je upravni svet SSG čakal na sredstva zakona za obmejna področja.

Umrla je Marija Lupinc

Pobočje pod Šempolajem in Praprotom je v zavetju. Tudi burja, ki je v soboto, 11. aprila, kar močno pihala, ni mogla odpihati toplote spomladanskega dne. Češnje so cvetele in skrbno urejeni vinogradi kažejo, da tod živijo pridni in podjetni ljudje. Sredi takega spomladanskega dne smo se na pokopališču v Šempolaju poslovili od Marije Terčon Lupinc. Stara je bila 81 let in je v četrtek, 9. t.m., podlegla pljučnici, ki je nastopila v bolnišnici, kjer je bila zaradi zlomljenega kolka. Vse do zadnjih dni svojega življenja je bila aktivna in je doma skrbno gošpodinjila. Tudi nogo si je zlomila, ko je šla na borjač po drva.

Velika množica ljudi, ki se je udeležila pogreba, je pokazala, da je bila rajna cenjena in spoštovana. To je v nagovoru v cerkvi poudaril tudi šempolajski župnik, g. Švara, ki je Marico, kot jo je imenovala večina domačinov, označil za izredno dobro in verno žensko, ki je vzorno skrbela za svoj dom, a obenem bila tudi pozorna do bližnjega.

Kdor je poznal njeno življenjsko pot, se ni mogel temu čuditi. Rodila se je na Klancu pri Gorjanskem in je med prvo svetovno vojno na fronti izgubila očeta. Zaradi bližine Soške fronte je z mamo in ostalimi brati ter sestrami morala v begunstvo. Vso vojno dobo so preživeli v bližini Ljubljane, ob pomanjkanju in strahu za zapuščen dom. Vrnitev je pokazala, da je bil strah upravičen, saj je bila hiša popolnoma uničena. Povratniki so se zatekli k sonadam, sedom na štalo in tako dočakali, da so z vojno odškodnino obnovili domačijo. Mlada vdova se je z otroki lotila kmetovanja, za malo Marico pa je bila največja žalost ta, da ni mogla v šole, saj si je srčno želela, da bi postala učiteljica. A življenje se je obrnilo drugače, poročila se je v Praprot k Lupinčevim in z možem Alojzjem ustvarila lepo, zavedno družino.

S tem zapisom pa bi se radi spomnili še nečesa. Marica Lupinc je bila izredno razgledana ženska. Vse svoje življenje je namreč zelo rada brala, bodisi časopise in revije kot tudi knjige. Imela je tudi navado, da si je izpisovala tiste stvari, ki so jo posebej zanimale. V tej svoji ljubezni do slovenske pisane besede je bila in bo zgled tudi vsem nam. Med listi, ki jih je redno brala, je bil tudi Novi list in tudi zato naj se ji ob slovesu zahvalimo, njenim najdražjim pa izrazimo globoko občuteno sožalje.

(MT)

Predstavniki Mladinske sekcije Ssk na mednarodnem prizorišču

Mladinska sekcija Slovenske skupnosti je od svojega nastanka in še posebno v zadnjih letih okrepila svoje delovanje na mednarodni ravni in navezala veliko stikov s skoraj vsemi zahodnoevropskimi manjšinami na mladinski ravni ter z institucijami, ki se ukvarjajo z mladinskimi in manjšinskimi vprašanji. Ms-Ssk je že vrsto let članica Mladine evropskih narodnostnih skupnosti (Youth of European Nationalities — Jugend Europäischer Volksgruppen — Jeunesse des Communautés Ethniques Europeennes). S svojimi predstavniki se med drugim redno udeležuje vsakoletnih enotedenskih seminarjev, ki izmenično potekajo v deželah posameznih evropskih narodnostnih skupnosti.

Letos se je tak seminar pričel 11. aprila v Flensburgu v organizaciji mladih pripadnikov danske manjšine v Nemčiji. Udeležuje se ga preko 100 predstavnikov mladinskih organizacij tako iz zahodne kot tudi iz vzhodne Evrope. Letos so poleg številnih predstav-

nikov iz držav Evropske skupnosti prvič prisotni tudi mladi pripadniki nemške manjšine iz Poljske, Češke, Madžarske in Bolgarije, poleg teh pa so še gradiščanski Hrvati iz Češke, Madžarske in Avstrije, lužiški Srbi, ki prebivajo na jugo-vzhodnem delu Nemčije, Estonci itd.

Slovensko manjšino iz Avstrije predstavljajo mladinci, ki delujejo v Enotni listi ter v Klubu slovenskih študentov z Dunaja, slovensko narodnostno skupnost iz Furlanije Julijske krajine pa predstavlja člana izvršnega odbora Ms-Ssk Franco Guštin in Tomaž Petaros.

Program seminarja je zelo pester, saj med drugim predvideva podrobno spoznavanje danske manjšinske stvarnosti in mladinskega udejstvovanja na gospodarskem, kulturnem in športnem področju. Posebno pozornost pa namenjajo tudi mladinskemu medetničnemu sodelovanju in informiranju. Predstavniki Ms-Ssk so v prvih dneh seminarja orisali položaj slovenske narodnostne

skupnosti v Italiji in so predložili tudi resolucijo, s katero bo predsedstvo MENSa opozorilo mednarodne forume in predstavnike italijanskih oblasti na še nerešena vprašanja slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Predstavnictvu Ms-Ssk se je v ponedeljek pridružil tudi Peter Rustja, ki je prišel naravnost iz Helsinkija, kjer se je udeležil mladinskega zasedanja Konference o evropski varnosti in sodelovanju. Kot odbornik za mednarodne odnose pri Ms-Ssk ter za zamejska vprašanja pri Mladinskem svetu Slovenije je sodeloval z referatom o vlogi evropskih narodnostnih skupnosti. Poudaril je med drugim, da etnične skupnosti, ki so bile v povojni Evropi posledica postavitve mej ali ekonomske emigracije z različnih koncev sveta, ne bodo več izjeme, pač pa naravni sooblikovalci skupnih interesov na določenem teritorju. Potreba po sodelovanju v takem okolju mora temeljiti na spoštovanju svobode posameznika in skupnosti ter na načelu enakih možnosti. Integracija različnih stvarnosti v določenem okolju ne temelji na asimilaciji manjšinskih komponent, ampak na boljšem medsebojnem poznavanju. Potreben je zato prehod iz koncepta dominantne kulture k zavestnemu sprejemanju kulture sožitja in dialoga. Vprašanje evropske integracije ter odnosov med regijami in skupnostmi držav mora skratka temeljiti na spoštovanju pravic vseh državljanov po načelu enakosti in spoštovanja obstoječih jezikovnih in kulturnih razlik v Evropi. Rustja je ob koncu svojega posega podčrtal nujnost, da je treba manjšinsko problematiko obravnavati globalno na evropski ravni. Pravice in dolžnosti tako posameznika kot pripadnikov neke skupnosti morajo biti zajamčene, saj brez enakopravnega statusa vseh tvorcev nove Evrope ne bo mogoče ustvariti tiste sinteze sodelovanja in sožitja, ki si jo vsi želimo in pričakujemo. Ob tej priložnosti je Rustja spregovoril tudi o položaju in pravicah slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

David Slobec

V nedeljo, 12. aprila, je bila na openskem strelišču slovesnost v spomin na 71 talcev, ki so jih nemški okupatorji ustrelili 2. aprila leta 1944 na Opčinah. Od teh se je rešil samo eden. Trupla so nato zažgali v krematorijski peči v Rižarni.

Na nedeljski spominski svečanosti so nastopili moški pevski zbor Tabor, govorila sta Albin Škerk in Agostino Zerilli, svečanost pa je vodil Drago Gorup.

Novosti v vodstvu NŠK

Na občnem zboru Narodne in študijske knjižnice, ki je bil v četrtek, 9. t.m., v Trstu, je bilo v novi upravni in nadzorni odbor izvoljenih tudi nekaj novih imen. Za predsednika je bil potrjen prof. Jože Pirjevec.

Glavno poročilo na tem srečanju je imel ravnatelj Milan Pahor, ki je predvsem poudaril pomembno dejstvo, da je NŠK razširila svojo dejavnost tudi na Goriško, v načrtu pa je, da bi v kratkem odprli podružnico v Kanalski dolini. Sledil je pregled najrazličnejših dejavnosti in pobud, ki jih je slovenska knjižnica uresničila od zadnjega občnega zbora (26. junija 1986). Ravnatelj je opozoril tudi na

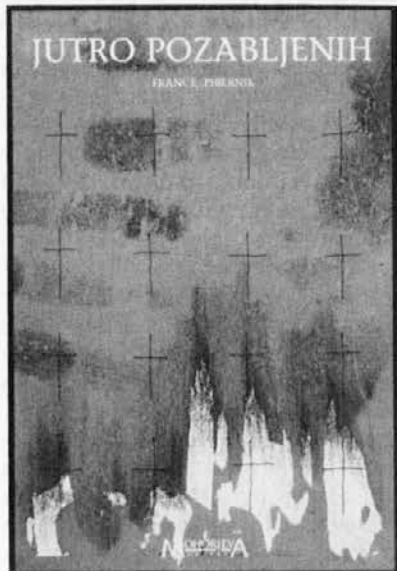
razne pomanjkljivosti in težave NŠK, od pomanjkanja osebja do prostorske stiske. Svoje poročilo so posredovali še prof. Jože Pirjevec, blagajnik Suadam Kapić in član nadzornega odbora dr. Franc Škerlj.

Občni zbor NŠK se je zaključil z volitvami. V novi upravni odbor so bili izvoljeni prof. Marija Češčut (podpredsednica), prof. Dušan Križman (tajnik), dr. Suadam Kapić (blagajnik) in odborniki prof. Viljem Černo, prof. Nadja Marinčič, prof. Marija Cenda, prof. Nada Pertot in prof. Vida Bitežnik. Nadzorni odbor pa bodo sestavljali: dr. Franc Škerlj, prof. Aleš Breclj in Rudi Pavšič.

Posnetek z občnega zbora Narodne in študijske knjižnice (foto D. Križmančič)

France Pibernik »Jutro pozabljenih«

Pri Mohorjevi družbi v Celju je izšla izredna knjiga z naslovom Jutro pozabljenih. Knjigo je uredil slovenski pesnik in literarni zgodovinar France Pibernik, kateremu gre zasluga za marsikatero knjigo o novejši slovenski literaturi. Kot je zapisano na platnicah lične in imenitno likovno opremljene knjige, »je bilo izhodišče za antologijo Jutro pozabljenih preprosto: v njej so našli prostor književniki, ki so padli ali bili ubiti med vojno ali po njej in je bil njihov literarni položaj še posebno brezupen. Del je bil prepovedan, del povsem pozabljen.«

France Pibernik je človek, katerega gre zasluga, da je ta imenitna antologija sedaj pred nami. To je antologija zamolčane in pozabljene literature, lahko bi rekli tudi: antologija zatolčenih in na molk obsojenih, ubitih ljudi.

Srhljivo branje je to, saj je avtor antologije poskrbel za kar preveč umirjene kratke biografske note posameznih ustvarjalcev, ki so bili ubiti med in po drugi svetovni vojni. Kratkemu življenjepisu sledi nekaj slovstvenih del posameznega ustvarjalca in podatki o njegovi zapuščini, če ta še obstaja in o tem, kje je in kdaj je izdal ali so drugi o njem kaj izdali.

Srh te obdaja, ko bereš posamezne biografije in na koncu potegneš skupni imenovalec vsemu, ki je lahko tudi tak: Neverjetni fantje so to bili, idealisti in velikanski narodnjaki, nadarjeni literati in vsem je bila skupna usoda ta, da so ljubili slovenski narod do konca, ki ga je prinesla smrt. Velika knjiga o norosti vojne in ideoloških razprtij je pred nami. Antologija Jutro pozabljenih je velika knjiga slovenske literature in velika knjiga posvečena s tišino, ki jo med nas prinaša skrivnost smrti, v teh primerih mučeniške smrti.

Franček Prelog, Tone Čokan, Janez Tominc, Lojze Grozde, Stane Bračko, Franček Štabuc, Leopold Legat, Narte Velikonja, Tone Poldaj, Janez Klarič, France Kunstelj, Karel Starc, Janez Remic, Stanko Vuk, Viktor Zorman, Ivan Hribovšek, Jože

Šerjak, Odon Peterka, Lado Piščanec, Janez Borštnar, France Balantič so imena pesnikov in pisateljev, ki so svojo prezgodnjo smrt dočakali v brezumnem klanju revolucije druge svetovne vojne in v slepem maščevanju po njej.

Premalo prostora imamo, da bi lahko o vsakem napisali nekaj vrstic, nekatere že poznamo, spet druge nam je odkril avtor antologije šele sedaj. Vsekakor knjiga, ki bi jo moral imeti vsak ljubitelj slovenske literature obvezno na knjižni polici. Obenem tudi knjiga, ki postavlja na pravo mesto tudi tiste, ki so do sedaj bili potisnjeni v ozadje, ki niso smeli obstajati, ki jih ni bilo. Antologija Jutro pozabljenih je knjiga za mlade, ki jih še zanima življenje. Čeprav nad knjigo leži temna senca smrti, je to knjiga o življenju, v katerega so vsi pokončani avtorji zbrani v tej knjigi verjeli do konca. Imenitno branje, ki je s svojimi avtorji končno dočakalo dan vstajenja od mrtvih že med nami živimi.

Koga naj izberem za njihovega glasnika ob koncu teh vrstic? Balantiča sem izbral in njegovo kruto in nežno obenem z naslovom Kruta usta, pesem, ki je lahko vsem avtorjem, ki so zbrani v antologiji Jutro pozabljenih, lep nagrobni spomenik, večina od njih ga namreč nikdar ne bo imela.

Ležim v dolini tiho, tiho,
v dolini mrzel je večer in pust.
Pri meni noč je in mi sveti.
Joj, lep je molk s prstjo zasutih ust!
J.P.

Knjiga o rastlinstvu v Kanalski dolini

Zadruga »Dom« iz Čedadja je izdala knjigo v italijanščini z naslovom: »Etnobotanica della Val Canale«, podnaslov pa se glasi: »Con particolare riguardo ai fitonimi sloveni di Ugovizza, Valbruna, Camporosso e S. Leopoldo«. Zajetno knjigo je pripravil Alessandro Oman.

Naslov bi zelo težko prevedli, skoraj nemogoče ga je. Ze bežen pogled na knjigo pa nam pove, da je to knjiga o botaniki in imenslovju rastlinstva, imenitne risbe različnih vrst rastlin so vzete iz knjige »Iconographia florae italicæ«, ki jo je spisal A. Fiori. Nekaj lepih barvnih fotografij je prispeval tudi avtor, a to je zanimljivo malo v primeru z imenitnimi risbami. Marino Qualizza je napisal uvod h knjigi, uvod pa prispeva tudi avtor sam, ki v nekaj besedah razloži zelo enostavno zgodovino slovenskega življa v Kanalski dolini in pove, da knjiga nima nobenega namena biti nek znanstven priročnik, ampak da hoče mladim povedati samo nekaj več o njihovi rojstni dolini.

Umril je Josip Vidmar

Življenje Josipa Vidmarja, politika in publicista, se je v noči med soboto in nedeljo (11. in 12. aprilom) zaključilo pri 97 letu starosti. Zanj leta je bil že hudo bolan in se je popolnoma umaknil iz javnega življenja.

Josip Vidmar se je rodil v Ljubljani leta 1895. Maturiral je na klasični gimnaziji, nato pa je bil avstrijski vojak v prvi svetovni vojni. Nekaj časa je preživel kot ruski vojni ujetnik. Po vrnitvi je študiral v Pragi, na Dunaju, v Parizu in se je ves posvetil kulturni dejavnosti, pisanju, zlati kritik, esejev in prevodov. Dejaven je bil tudi v politiki. Sodeloval je na zasedanju Avnoja v Jajcu, v njegovi hiši v Ljubljani je bila ustanovljena OF, po letu 1945 pa je bil predsednik Zbora narodov jugoslovanske zvezne skupščine in tudi član sveta federacije.

V petdesetih in šestdesetih letih je bil Josip Vidmar predsednik Slovenske akademije znanosti in umestnosti, pisal je eseje, kritike, urejal literarne revije in veliko prevajal iz češčine, ruščine, nemščine in francoščine. Med njegova najpomembnejša dela sodijo Literarne kritike, Meditacije, Esej o lepoti, Polemike, Dnevnik in Obrabi.

V četrtek, 9. aprila, je v Trstu uradno začel poslovati Generalni konzulat Republike Slovenije. Sedež je v središču mesta, v Ulici Carducci 29 v 1. nadstropju. Za obiskovalce je konzulat odprt od ponedeljka do petka od 9. do 12. ure, odgovarja pa na telefonsko številko 040/765693 (telex: 765695). Kot smo že pred časom pisali, je vršilec dolžnosti generalnega konzula dosedanja konzul SFRJ Jože Šušmelj, funkcijo vicekonzula pa bo opravljal Bogdan Benko.

V knjigi so namreč ob vsaki rastlini zapisana imena rastlin, ki se nahajajo v Kanalski dolini, v več jezikih: v latinskem, italijanskem, nemškem in slovenskem, kot posebnost pa avtor navede še imena rastlin v narečju zgoraj omenjenih vasi. Daljši tekst ob vsaki rastlini je v italijanščini.

Knjiga torej, ki bo pritegnila predvsem bralce, ki jih botanika zanima, kaj več pa tak priročnik ne more dati, ker je vse samo v italijanščini, razen imen rastlin, ki so v narečju in treh jezikih, kot smo prej povedali. Lahko bi bilo vsaj nekaj več narečnega, da ne bomo vedno govorili samo slovenskega. Zamujena priložnost, saj bi lahko slovenski bralec zvedel dosti več o prelepi Kanalski dolini in rastlinah v njem. Italijanskih priročnikov in tudi slovenskih je namreč o botaniki že veliko. Edina novost tega botaničnega priročnika je, da zvmemo, kako se narečno reče neki rastlini v Kanalski dolini, opis pa je itak spet in samo italijanski.

J.P.

Težave in upanja živinorejcev na Tržaškem

Na sedežu področnega centra deželne ustanove za razvoj kmetijstva ERSA na Proseku je bil v nedeljo, 12. t.m., redni občni zbor pokrajinskega Združenja rejcev. Iz poročila glavnega odbora, ki ga je prebral predsednik Dario Zidarič, je bilo razvidno, da doživlja živinorejski sektor hudo krizo, k čemur botrujejo razmere na evropski in vsedržavni ravni. Med drugim je Zidarič razčlenil problem omejitve proizvodnje mleka in izrazil upanje, da se bo stanje za gorata področja v bližnji prihodnosti spremenilo. Opozoril je tudi na težave, ki so v zvezi z omejevalnimi urbanističnimi določili. Obstaja nevarnost, je dejal, da bi se z ustanovitvijo kraškega parka stvari še poslabšale. Dario Zidarič je nato podal analizo opravljenega dela. Seznanil je člane z delom za izboljšanje genetskih značilnosti goveda v naši pokrajini. V tem smislu je Zveza rejcev zadolžena, da vodi rodovniško knjigo in opravlja redne preglede, ki zadevajo somatsko-produkcijske podatke. Iz poročila so izhajale tudi druge dejavnosti, ki jih opravlja Zveza rejcev od strokovne pomoči pri nadzorstvu raznih strojev do tehnično-zdravstvene službe in zbiranja goveda, da bi se izboljšala raven rejnega goveda. Predsednik nadzornega odbora Tagliaferro je podal obračun tega organa in ugotavljal težave, s katerimi se Združenje mora spoprijemati, da doseže potrebne finančne prispevke od pristojnih javnih organov.

Prebral je nato tudi obračun minulega poslovnega leta, ki so ga prisotni odobrili. Med razpravo so razni člani opozorili na dejanske težave tega kmetijskega sektorja, spregovorili pa so tudi o novih dejavnostih v reji domačih živali, in sicer o kozjereji, ki v zadnjih časih postaja vse bolj zanimiva panoga tudi na Krasu. Volitve novega glavnega in nadzornega odbora so prinesle delne novosti, še zlasti med člane glavnega odbora, ki je sedaj precej pomlajen, saj so vanj izvolili nekaj mlajših živinorejcev. Prav to dejstvo, da se za rejo goveda in koz zanimajo tudi mladi, daje upati, da bo ta sektor rešil težave, s katerimi se mora soočati in da bo živinoreja tudi v prihodnje ponos kraškemu kmetijstvu.

Varnostni svet Združenih narodov je potrdil sankcije zoper Libijo v zadevi Lockerbie. Tudi mednarodno sodišče v Haagu je razsodilo, da je treba spoštovati sklepe Organizacije Združenih narodov. Libija je torej osamljena.

(MT)

Križani in vstali Jezus:

Pasijonski in vstajenski motivi v književnosti, slikarstvu in glasbi

Vsak človek je razpet na križu — med dnom in vrhom.

Naš **Prešeren** je v »Krstu pri Savici« odlično prodril v smisel človekovega darovanja in samožrtvovanja. Tudi **Cankar** se je boleče boril za odrešitev in v daljavah zaslutil topli vstajenski dan.

Mnogi so doumeli usodnost in nezlomljivo moč velike noči. Sloviti italijanski slikar **fra Angelico** je občutil v globinah pod seboj mračno globino prirode brez milosti, medtem ko je v božjem vstajenju spoznal svetli vrh plačila in rešitve.

Michelangelu je spodaj kaotična zmešnjava materija v spanju, a vstajenski božji vrh združuje vse elemente v večno harmonijo.

Pri **Beethovnu** obstoji na dnu nemoralna, zloba in razočaranje, medtem ko šele vstajenje podari ljubezen in radost.

Tudi **Johann Sebastian Bach** z mogočno glasbo odgovarja na Jezusovo zemeljsko pričevanje. V sijajnih akordih zadobi zemeljski razglas: »Glejte, človek!« svoj metafizični odgovor: »Glejte, Bog!«

LEV DETELA

Paul Hindemith je nekoč izjavil, da je **Bachov** »Pasijon po sv. Mateju« najpretnesljivejše glasbeno dejanje, kar jih pozna. Jezusovo trpljenje začutimo, zagledamo in doživimo s pomočjo zvokov in melodij, petja posameznikov in zborov. Iz valovanja glasov in tonov se lušči čista in velika podoba križanega Jezusa iz Nazareta.

Umirajoči na križu kljub temi trenutka raste v vstajenje od smrti. **Bachova** glasba ponazarja Odrešenikovo rast v širjave in slave večnega življenja. Vsem je pastir in učitelj, njegova pasijonska smrt pa je dejanje, ki more tudi nas sneti s križa zemeljskega trpljenja in popeljati v vstajensko radost.

Umetniški spomin rad obuja misel na tisto, kar bi mogli imenovati vstajensko razpoložensko občutje, na popolnoma svojevrsten način je povezan s praznovanjem velike noči. Spomin, ki ga na novo osvežijo svete podobe, praznične pesmi, novele in lepe vstajenske melodije, odpira strani starih knjig. Sumi skozi vrhove smrek, se ustavlja sredi prebujajočih se polj in gozdov, dotika se slovesnega brnenja zvonov, ki pojejo pesem vstajenja. Spomin vidi ljudi, praznično oblečene, kako vro iz neznatne vaške cerkvice. Zvonovi pritrkujejo na poseben način, kot to znajo samo v slovenskih krajih, in v ljudeh je pobožno veselje in neka tiha, a globinska sreča, kot da bi jo narisal koroški nemški slikar starih slovenskih ženic **Werner Berg**.

Tudi velikonočna procesija je eden poglobitnih motivov, ki so vedno znova zaposlili slikarje, a tudi pesnike in pisatelje. Oko slikarskega mojstra vidi beli baldahin, kako se slovesno pomika čez pravkar ozelenelo polje. Sredi sončnih žarkov se bliska zlata monštranca v župnikovih rokah. Procesija se vije čez polja in dan je poln svežega zelenja in blagega petja, ki kipi kot sveti vonj kadila v nebo! Velikonočna misel samosvojega slovenskega slikarja **Maksim Gasparija** se ustavlja ob prijaznih in iskrih spominih na prve cvetoče zelenice, z izrazitim poudarkom riše posebnosti slovenskih pirhov in butaric v rokah folkloristično poudarjene sreče naroda ob pričakovanju bližnjega vstajenja. In čeprav je vesel, da more še enkrat zaobjeti enkratno in veliko naravo, sredi katere, kot poje slovenski pesnik **Simon Jenko**, »kamenje budi se v občutke moje z mano čuti, z mano glasne pesmi poje«, hiti spomin naprej, vse do točke, kjer se razodeva enkratni pomen »velike noči«.

Po velikonočnem premoru bo DRUŠTVO SLOVENSKEGA IZOBRAŽENCEV v Trstu nadaljevalo s svojo sezono večerov v ponedeljek 27. aprila. Tedaj bo na sporedu vsakoletna podelitev literarne nagrade VSTAJENJE za izvirna slovenska dela, ki so izšla v lanskem letu. Ob isti priložnosti bo tudi predstavitev pesniške zbirke KARLA WOJTYLA »Pesem o neizžranem soncu«, ki je izšla v okviru sodelovanja med Družbama Sv. Mohorja iz Celja in Gorice. Začetek ob 20.30.

V četrtek, 9. t.m., so v galeriji Tržaške knjigarne odprli razstavo del velikega umetnika Roberta Hlavatyja ob 10-letnici smrti. Pobudo za to razstavo je dala njegova hčerka Marjanca, ki je tudi zbrala precejšnjo številico del, ki so na ogled v galeriji.

* * *

Znani Trio Lorenz je v četrtek, 9. t.m., zaključil koncertno sezono Glasbene matice v Kulturnem domu v Trstu. Skupino, ki je zelo znana v Sloveniji, a se je uveljavila tudi v tujini, sestavljajo bratje Lorenz — Primož (klavir), Tomaž (violina) in Matija (violončelo). Nekaj skladb je na tem koncertu, ki je zelo lepo uspel, zapela tudi sopranistka Olga Gracelj.

Vesele velikonočne praznike

FARCO

 s.r.l.
FINE CHEMICALS

KEMIJA
FARMACEVTIKA

34132 TRST
Ul. del Lavatoio 4
Tel. (040) 365424
Telex: 461012
Telefax: (040) 363918

Filiala GORICA:
Ul. Trieste 160 - Tel. (0481) 20769

Terpin

IMPORT-EXPORT D.D.

Gorica, Duca d'Aosta 42
Tel. 0481/32321-Telex 460682
Fax 0481/31622

Agraria: Gorica, Carducci 47
Tel. 0481/32321

Elektro: Gorica, Mameli 3
Tel. 0481/32321

Trst, Brigata Casale
Tel. 040/827757

Švara S. & Masten S.

avtomehanična delavnica
karoserijska popravila
avtoodpad

Sesljan (avtocesta) - Tel. (040) 299768
Rešujemo vse vaše avtomobilne probleme

GOSTILNA

Città di Londra

A. Rossa & C. snc

34132 TRST
Ul. Ghiberti 2
Tel. (040) 365188

Vesele velikonočne praznike

Svet slovenskih organizacij
vošči članom in vsem Slovincem
prijetne velikonočne praznike

TK TRŽAŠKA KNJIGARNA TG

želita svojim cenjenim odjemalcem
veselo Veliko noč

Trst, ul. Sv. Frančiška 20, Tel. (040) 732487

HOTEL - RESTAVRACIJA
Furlan

želi vesele velikonočne praznike

REPENTABOR - TEL. (040) 327125

GOSTILNA

Devetak

Vrh sv. Mihaela, 48
Tel. (0481) 882488-882005

GOSTILNA

Žbogar

Samatorca, 26 - Tel. (040) 229191

Ruski pisatelj **Lev Tolstoj** je v romanu »Vstajenje« na globinski način prikazal tisto, kar bi mogli imenovati osnovni dogodek velike noči. »Kristus je vstal!« pripoveduje sporočilo, ki je preprosto in težavno obenem. Vstajenje je po **Levu Tolstoju** resnica o učlovečenem človeškem življenju. Je Kristusova bivanjska resnica, ki je istočasno resnica človeškega rodu. Ruski pisatelj jo prikazuje na popolnoma neabstrakten način, kot vstajenje človeškega rodu, ko se ta »dematerializira«, poduhovi, ko odvrže navlako barbarsko živalskega in začuti, da je vstal v duhovne oblike bivanja.

Zato v **Tolstojevem** romanu »Vstajenje« glavna oseba dela Nehljjudov doživi pretres duhovnega očiščenja, iz katerega zraste v moralno zrelo in socialno utemeljeno življenje.

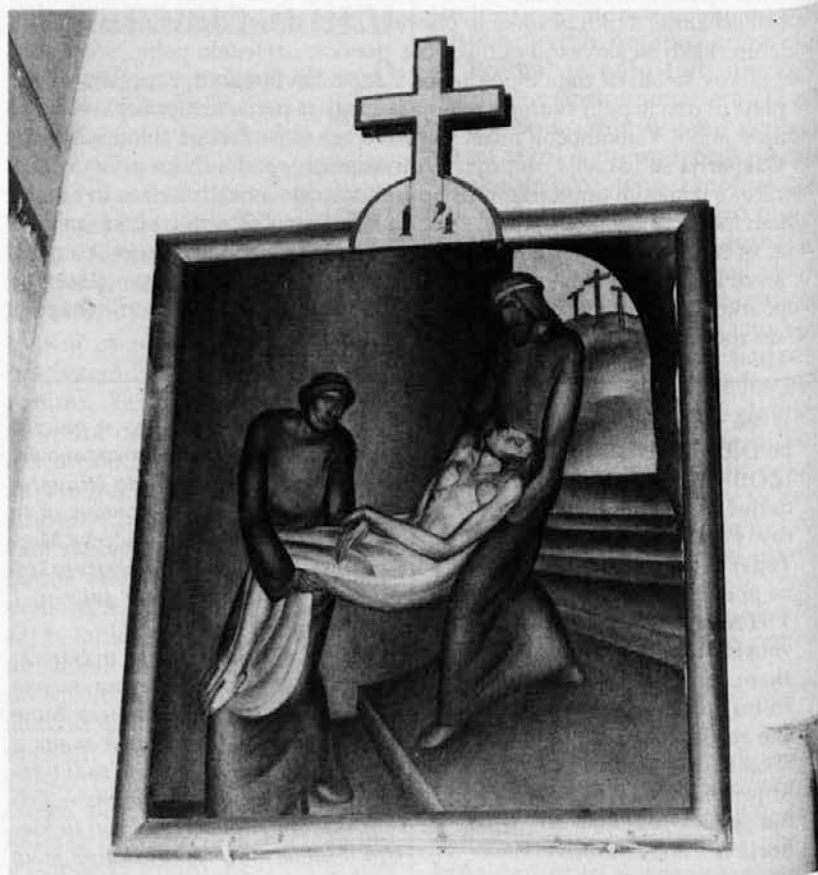
Tako za **Tolstoja** kot tudi za **Dostojevskega** je vstajenje tisti odrešiteljski vrh, do katerega je prispel osveščeni človek po zakonih lastne metafizike, lastnega razpona med pekлом in nebom.

Posebno usodno se je z očiščevalnim trpljenjem in odrešujočim vstajenjem soočil veliki ruski pisatelj **Fjodor Dostojevski**. Sam preganjan od božjosti in drugih bolečin se je v romanu »Bratje Karamazovi« prikopal do resnice, ki jo razodene na smrt bolni deček Kolja Krasotkin: »Trpljenje je iskanje življenja in otroci so bodoče, boljše, vstalo človeštvo.«

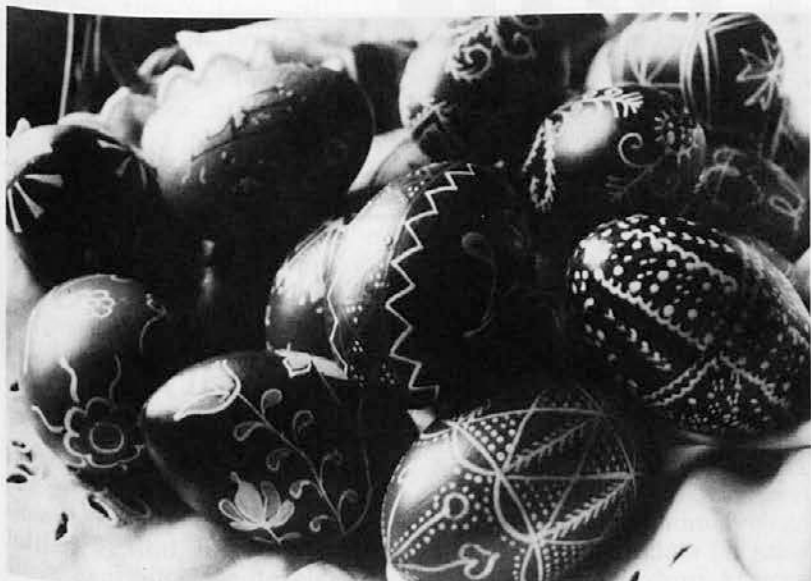
V noveli »Velikonočna procesija« nadaljuje dolgo časa preganjeni pisatelj **Aleksander Solženicin** s tradicijo religiozno obarvanega in moralno očiščujočega soočanja s človeško dušo, skrivnostmi stvarstva in neurejeno družbeno stvarnostjo. V duhoviti konfrontaciji med Kristusovo cerkvijo in verniki na eni strani in med divjimi protiverskimi izzivači na drugi strani kaže trpljenje Rusije in njen bližajoči se propad, če se ljudje ne bodo etično osmislili: »Izgubljeni v gneči se stiskajo verniki ob ograjo cerkvenega dvorišča, na zidove cerkve, nobene misli na upor ni, le plašno oziranje na vse strani; veseli so, da jih ne osuvajo, veseli že, da ne zahtevajo od njih ur, s katerih berejo minute do Kristusovega vstajenja. Tu, pred božjo hišo, je njihovo, verniško število mnogo manjše od števila režečih se, preklinjajočih in vernike zasmehujočih rokomavhov. Potlačeni so verniki in preplašeni, bolj kot pod Tatari. Saj Tatari niso nikoli tako napadali maše svitanice.«

In vendar doni iz **Solženicinove** pripovedi mogočni klic »Kristus je vstal!« — Milijoni preganjanih in trpečih skozi vseh dva tisoč let nove zgodovine slišijo to vzpodbudno vstajenjsko geslo novega časa, ki prinaša nove upe v duše trpečih v brezizhodnostih temnic, morišč, zverinjakov, v katerih krvoločna žival preži, da prične starodavno igro mačke z mišjo. Da je Kristus, križani božji sin, Jezus iz Nazareta, ki je potem, ko so ga obsodili na smrt, umrl na križu in vendar vstal v večno življenje, zdaj tu, med nami, danes in za vedno, so besede, ki v delu **Aleksandra Solženicina** zvene kot bodrilni klic razodetja o večnosti duhovnega bivanja nad zamejenim zlom časa.

V sodobni umetnosti je križani Jezus velikokrat le še nevidno prisoten. Med nami živi kot tujec, kot neizgovorjena ali nevidena različica našega ne-duhovnega ali nesocialnega vedenja. Pri nemškem nobelovcu **Heinrichu Böllu** nastopi križani Jezus iz Nazareta kot razpoznavni znak za nujno potrebno prenovo človeka in družbe:

Tone Kralj: XIV. postaja Križevega pota, Mengore, 1931

«Kot brata ga predstavljajo, toda kaj jim sploh pomeni bratstvo? Boga prikazujejo kot trpečega, težave ponižno prenašajočega človeka, kažejo ga, kako mora umreti in kako zna ljubiti soljudi. Pri tem pa se sami vedejo — in to je pri njih zares strašno — popolnoma nečloveško. Upirajo se, da bi postali Bog, h kateremu molijo, prostovoljno postal: upirajo se, da bi postali ljudje... Tako mora tisti, ki je tuj stopil mednje, ostati tujec...»

Pri mnogih pomembnih avtorjih, pri Rusu **Dostojevskemu** in Nemcu **Georgu Büchnerju**, pri Švicarju **Gottfriedu Kellerju** ali pri Italijanu **Carlu Levi-ju** se podoba trpečega in vse odpuščajočega križanega Jezusa pojavlja kot neprijetna motnja, kot tuj element sredi nečloveškega sveta, v katerem stopajo čista srca v smrt.

Podoba Križanega je v sodobni umetnosti često prikazana indirektno. Jezus potuje teko rekoč inkognito skozi tekste in skozi sodobne podobe bivanja. V noveli »Začetek sezone«, ki jo je napisala **Elisabeth Langgässer**, govori nemška pisateljica o strašnem dogodku na veliki petek na nov način. Dogodka ne opiše, temveč poroča le o ljudeh, ki so pri njem sodelovali. Pred nami je popolnoma nov način opisovanja križanja.

Jezusa namreč križajo vsak trenutek, v Vietnamu, na Hrvaškem, v Kurdistanu. Tudi tedaj, ko v drami »Andorra« **Maxa Frischa** privežejo domnevnega Žida Andrija na kol in ga ubijejo.

Iz sodobnih tekstov izstopa zapuščeni in izdani Jezus. Zato se nekateri krščanski kritiki zaskrbljeno ozirajo po postavi tistega dobrega in odrešujočega Jezusa, ki so nam ga z lepo besedo pričarali **Giovanni Papini** in **Edzard Schaper**, **Max Brod** in **Jan Dobraczynski**. Zdaj pa je v ospredju tisti nedolžni, miroljubni lik, ki ga je v romanu »Idiot« na enkratni način predstavil **Fjodor Dostojevski**. **Heinrich Böll** je nekoč izjavil, da je to zanj najboljša podoba resničnega, največjo podlost in ponižanje vedno vdano prenašajočega Jezusa.

Sodobna umetnost poroča o temi sveta in o temi Golgate. Jezus prihaja v to temo iz ozadja, iz molka in osamljenosti. Najvažnejše se razodene v poststranskem in pozabljenem. Mnogih sodobnih umetnikov ne zanima »božje« skrivnostnega pridigarja iz Nazareta, temveč njegovo človeško. V novem filmu se nam velikokrat razodeva kot brat, kot sočlovek, in ne kot nad-človek. Sodobna umetnost je ustvarila posebno »kristologijo« nevidnega Kristusa.

V slikarijah **Maxa Beckmanna** ga lahko spoznamo na ekspresiven način. Vidimo ga, kako ga mučenega snemajo s križa. Predvsem vidimo njegovo trpljenje, ki je trpljenje vsega sveta. Vidimo ga v groteskni podobi, v tako imenovanih »krućifikacijah«, ki jih je ustvaril znani avstrijski avantgardist **Arnulf Rainer**. Pred nami je nenadoma kot »Ecce homines«, kot podoba izgnanega človeškega usmiljenja v delu izrazitega Avstrijca **Oskarja Kokoschke**. Na Dunaju živeči kritik konvencionalnosti **Alfred Hrdlicka** ga je na novodoben način spoznal v risbi »Križanje«, **Antoni Tapies** ga je leta 1978 odkril v svojem »Torzu«, Anglež **Francis Bacon** ga je na moderen način doumel v slikarskem ciklu »Križanje«, prepolnem zlovešče, a tudi upanja polne rdeče metafizične barve. V nekdanji komunistični Vzhodni Nemčiji so ga na intenziven način odkrili slikarji **Willi Sitte**, **Heinz Zander**, **Fritz Kremer** ali **Joachim John**, ki je leta 1978 ustvaril podobo »Eksekucija in vstajenje miru« s centralno podobo Jezusa kot talca sredi grozotnega boja. Tema križanja in vstajenja se pojavlja tudi v popolnoma abstraktni umetnosti, ko jo je treba izluščiti iz konotacij ob umetnikovih poimenovanih slik. **Alfred Manessier** je veliko olje na platnu naslovil »Večerna daritev«, **Wols** je eno od svojih slik imenoval »Veronikin sveti mrtvaški prt«, **Barnett Newmann** je ciklus abstraktnih religioznih podob označil za »indirektno Jezusove slike«.

Naivno, a čisto in globoko doživeta vernost prvih krščanskih obdobij je razmahnila tiste oblikovalne sile, s pomočjo katerih so nastale izredno prozoričljive stare velikonočne himne. Velikonočna sreča sveni zanosno tudi iz stihov Italijana **Alessandra Manzonia**, ki so polni stare katoliške verske tradicije. Proza romunskega pisatelja **Iona Luce Caragiala** »Velikonočna sveča«,

Vesele velikonočne praznike

ŽELEZNINA

TERČON

Nabrežina, 124
Tel. (040) 200122

tiskarna **graphart**

TRST
Viale D'Annunzio 27/E
Tel. (040) 772151

KATOLIŠKA KNJIGARNA
Gorica

- šolske in pisarniške potrebščine
- slovenske knjige
- devocionalije
- galerija

GORICA, Travnik 25 - Tel. (0481)84407

ZIDARIČ s.n.c.

papirnati proizvodi
čistila

Nabrežina, 120 - Tel. (040)200232

Knjigarna
Terčon

Nabrežina, 103
Tel. (040)200142

KOSIČ

Trgovina obutve v Gorici

ul. Raštel 7 - ul. Oberdan 7
Tel. 0481/535162-535520

K2ŠPORT

ul. Raštel 19
Tel. 0481/531884
GORICA

**Slovensko
dobrodelno
društvo**

se toplo zahvaljuje
vsem, ki so mu
radodarno pomagali,
in jim želi veselo
Veliko noč

Vesele velikonočne praznike

POSOJILNICA OPČINE ● KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA IN POSOJILNICA V NABREŽINI
 ● KMEČKO OBRтна HRANILNICA DOBERDOB
 ● KMEČKO DELAVSKA HRANILNICA IN POSOJILNICA V SOVODNJAH ● KMEČKA BANKA GORICA
 ● TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

nastala konec 19. stoletja, pripoveduje o premagovanju zla v svitu velikonočne vstajenske svetlobe. V »Grškem pasijonu« **Nika Kazantzakisa** in v pesnitvi **Angelosa Sikelianosa** »Velika noč Grkov« se velikonočne vizije povezujejo z bojem za narodno osvoboditev. V romanu »Veliki teden« izpod peresa francoskega komunističnega pisatelja **Louisa Aragona** je zgodovinska tema Napoleonove vrnitve iz pregnanstva na otoku Elbi v velikem tednu leta 1815 povezana z razvejano perspektivo novega in osvečenega človeštva, ki da se imenuje »nova bodočnost«. V istoimenskem romanu »Veliki teden« pripoveduje sodobni poljski pisatelj **Jerzy Andrzejewski** grozljivo zgodbo likvidacije varšavskega židovskega geta v drugi svetovni vojni, zato je ta poljska »realistična« inačica pasijonskih in vstajenjskih motivov bistveno povezana z izkušnjami najhujšega človeškega trpljenja.

Velikonočni čas je nabit z dramatično napetostjo ponotranjenega verskega dogajanja, zato ni čudno, da je že v srednjem veku na Slovenskem kot po Evropi našel pot v številne pasijonske igre.

Vstajenje osmišlja tudi slovensko umetnost. Kaj niso že stari Slovenci v prirsčni ljudski pesmi in lepi, a naivni slikarji živo občutili utrip vstajenjskega praznika? Tudi na le še redko ohranjenih slovenskih panjskih končnicah lahko vidimo, kako prirsčno in ponotranjeno so doumeli Jezusov križev pot ali pa žalostni del rožnega venca.

Pri **Ivanu Cankarju** je vstajenje ena vodilnih simbolično-religioznih osveščevalnih tem. V novejšem času se je poleg mnogih sodobnih pesnikov, pisateljev ali slikarjev zlasti nekonvencionalni dramatik **Ivan Mrak** na nov način spoprijel z velikonočnim sporočilom. V zgodovinskih igrah »Herodes Magnus« in »Proces« nas je na avtentičen način soočil z zgodovinskimi osebnostmi tedanjega časa, z velikim duhovnikom Kaifo ali rimskim prokuratorjem Poncijem Pilatom, ki zaradi egoističnih in površnih stališč dožive Jezusa le negativno. Zveličar v **Mrakovi** trilogiji osebno sploh ne nastopi, vendar je kot vzrok za celotni dramski zaplet in razplet ves čas nevidno navzoč.

Jezus iz Nazareta biva med nami tudi s pomočjo stare in nove umetnosti. Kot splet onostranske zarje ga moremo spoznati iz razdrobljenih akordov moderne glasbe in iz veličastnih harmonij starih mojstrov. V naše bivanje se je v literaturi in slikarstvu zadril kot tisti žebli, ki so se zabadli v Jezusovo meso in kri. Vendar umetnik ob koncu ne more zadušiti skritega veselja v dušah vernih in upajočih. Zvonovi slovesno pritrkavajo:

»Kristus je vstal, aleluja!«

MOJE VELIKONOČNO VOŠČILO

»Nikoli več velikega petka za slovenski narod, temveč samo resnično "vstajenje" in zmaga dobrega nad zlim. Rane, ki ga je to zlo prineslo slovenskemu narodu, se še ob "vstajenju" vidijo in bolijo. Daj Bog, da bi se kmalu zacelile.«
Vinko Levstik

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik.

Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat. je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878
Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 26, 00185 ROMA
V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157.
Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.
Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.